

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**BABA KATILIMI İLE OKUL ÖNCESİ DÖNEM
ÇOCUKLARININ SOSYAL YETKİNLİK VE DAVRANIŞ
PROBLEMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN
İNCELENMESİ**

Mücahit YUVACI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Özlem GÖZÜN KAHRAMAN

KARABÜK
2019

TEZ ONAYI

Mücahit YUVACI'nın hazırladığı “**Baba Katılımının Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sosyal Yetkinlik Ve Davranış Problemleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi**” adlı bu çalışma 30.05.2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından **ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Özlem Gözün Kahraman

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Arzu ÖZYÜREK

Üye

Doç. Dr. Özge PINARCIK

Üye

Bu tez Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından YÜKSEK LİSANS tezi olarak onaylanmıştır.

Doç. Dr. Kubilay TEKİN
Enstitü Müdür V.

BEYAN

Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına göre hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içerisinde yer alan tüm bilgi ve belgeleri akademik kurallara uygun şekilde elde ettiğimi,
- Elde ettiğim tüm bilgi ve sonuçları etik kurallara uygun şekilde sunduğumu,
- Yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun şekilde atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum tüm eserleri kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan bilgi ve verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya farklı bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Mayıs/2019

Mücahit YUVACI

İmza

TEŞEKKÜR

Başta ortaya çıkan bu nitelikli çalışmanın fikir öncüsü olan, çalışma esnasında çalışmanın her başlığında bana yol gösteren, çalışma ile ilgili gerek duyduğum her anda vaktini bana ayıran, kendisinden akademik alandaki bilgi ve deneyimlerinden sıklıkla yararlandığım ve çalışma boyunca olanca hoşgörüsünü üzerimden hiç eksiltmeyen çok değerli Danışman Hocam Dr. Öğr. Üyesi Özlem GÖZÜN KAHRAMAN'a en içten teşekkürlerimi sunuyorum. Tezimi düzenlerken yardımcı olan Bölüm başkanımız Sayın Prof. Dr. Arzu ÖZYÜREK'e teşekkür ediyorum. Çalışmam boyunca veri toplama konusunda benden desteklerini esirgemeyen çalışmanın yapıldığı tüm okullardaki öğretmen ve idarecilere ve ailelerine teşekkür ediyorum. Çalışmamı tamamlayabilmem için benimle bir idareci gibi değil, ailemden birisi gibi konuşarak beni sürekli motive eden değerli Dekan Hocam Prof. Dr. Mehmet ÖZDEMİR'e teşekkür ediyorum. Çalışmam boyunca desteklerini ve dualarını her zaman arkamda hissettiğim anneme ve babama sonsuz teşekkür ediyorum. Çalışma arkadaşlarıma, yanımda olduklarını hissettiren tüm dostlarıma teşekkür ediyorum.

Çalışma sürem boyunca bana her türlü desteği koşulsuz sunan insanlardan birisi olan, çalışmamı bitirmemde en büyük pay sahiplerinden birisi olan çok kıymetli eşim Ş. Muhlise YUVACI'ya ve evdeki huzurumun kendileriyle katlanarak arttığı biricik kızım A. Hümeysra YUVACI'ya ve biricik oğlum M. Kotku YUVACI'ya beni sabırla bekledikleri için sonsuz teşekkür ediyorum.

Mücahit YUVACI
Karabük, Mayıs 2019

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
TEZ ONAYI	ii
BEYAN.....	iii
TEŞEKKÜR	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar DİZİNİ.....	vii
EKLER DİZİNİ.....	ix
KISALTMALAR DİZİNİ	x
ÖZET	xi
ABSTRACT.....	xii
1.GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER.....	4
2.1. Geleneksel ve Değişen Babalık Rolü	4
2.2. Baba Olmak ve Babalık Yapmak.....	6
2.3. Baba Katılımı ve Çocuk Gelişimi Üzerine Etkileri	7
2.3.1. Baba Katılımının Çocukların Bilişsel Gelişimi Üzerine Etkileri.....	7
2.3.2. Baba Katılımının Çocukların Sosyal Gelişimlerine Etkisi.....	8
2.3.3. Baba Katılımının Çocukların Duygusal Gelişimine Etkileri	9
2.4. Baba Katılımının Önemi.....	10
2.5. Baba Katılımını Etkileyen Faktörler	11
2.6. Sosyal Yetkinlik	14
2.6.1. Sosyal Yetkinlikle Sosyal Beceri Arasındaki İlişki	16
2.6.2.Sosyal Beceri Gelişiminin Çocuklar İçin Önemi.....	17
2.6.3. Sosyal Yetkinlik ve Sosyal Beceri Gelişimini Etkileyen Faktörler.....	17
2.7. Davranış Problemleri	20
2.7.1. Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Görülen Davranış Problemleri	20

3.GEREÇ VE YÖNTEM	24
3.1. Araştırmanın Modeli.....	24
3.2. Araştırmanın Yeri ve Tarihi	24
3.3. Araştırmanın Çalışma Grubu	24
3.4. Veri Toplama Araçları.....	26
3.4.1. Kişisel Bilgi Formu	26
3.4.2. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ)	26
3.4.3. Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 Ölçeği (SYDD-30)	27
3.5. Verilerin Toplanması	29
3.6. Verilerin Değerlendirilmesinde Kullanılan Yöntemler	30
3.7. Araştırmanın Etik Yönü	30
3.8. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	30
4. BULGULAR	32
5. TARTIŞMA	50
6.SONUÇ VE ÖNERİLER	60
6.1. Sonuçlar.....	60
6.2. Öneriler	62
7. KAYNAKÇA	65
8. EKLER	75

TABLolar DİZİNİ

Sayfa

Tablo 1. Demografik Özelliklere İlişkin Frekans Yüzde Dağılımları.....	22
Tablo 2. BAKÖ Puanları ile SYDD-30 Puanları Arasındaki Korelasyon.....	29
Tablo 3. BAKÖ Puanlarının Çocuk Cinsiyetine göre t-Testi Sonuçları.....	30
Tablo 4. BAKÖ Puanlarının Çocuk Yaşına göre ANOVA sonuçları.....	31
Tablo 5. BAKÖ Puanlarının kardeş sıralamasına göre ANOVA sonuçları.....	32
Tablo 6. BAKÖ Puanlarının Anne Yaşına Göre ANOVA sonuçları.....	33
Tablo 7. BAKÖ Puanlarının Baba Yaşına Göre ANOVA Sonuçları.....	34
Tablo 8. BAKÖ Puanlarının Anne Öğrenim Durumuna göre ANOVA sonuçları....	35
Tablo 9. BAKÖ Puanlarının Baba Öğrenim Durumuna Göre ANOVA sonuçları....	36
Tablo 10. BAKÖ Puanlarının Anne Çalışma Durumuna Göre t-Testi Sonuçları....	37
Tablo 11. BAKÖ Puanlarının Sahip Olunan Çocuk Sayısına Göre ANOVA sonuçları.....	38
Tablo 12. BAKÖ Puanlarının Gelir Durumuna Göre ANOVA sonuçları.....	39
Tablo 13. SYDD-30 Puanlarının Çocuk Yaşına göre ANOVA sonuçları.....	40
Tablo 14. SYDD-30 Ölçeği Puanlarının Doğum Sırasına Göre ANOVA Sonuçları.....	41
Tablo 15. SYDD-30 Ölçeği Puanlarının Çocuk Cinsiyetine göre t-Testi Sonuçları.....	42
Tablo 16. SYDD-30 Ölçeği Puanlarının Anne Yaşına Göre ANOVA Sonuçları.....	43
Tablo 17. SYDD-30 Ölçeği Puanlarının Baba Yaşına Göre ANOVA Sonuçları....	44
Tablo 18. SYDD-30 Ölçeği Puanlarının Anne Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları.....	45
Tablo 19. SYDD-30 Ölçeği Puanlarının Baba Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları.....	46

Tablo 20. SYDD-30 Ölçeği Puanlarının Anne Çalışma Durumuna Göre t-Testi Sonuçları.....47

Tablo 21. SYDD-30 Ölçeği Puanlarının Sahip Olunan Çocuk Sayısına Göre ANOVA Sonuçları.....48

Tablo 22. SYDD-30 Ölçeği Puanlarının Gelir Durumuna Göre ANOVA Sonuçları.....49

EKLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
EK-1. SYDD-30 Ölçeği Kullanım İzni.....	74
EK-2. BAKÖ Kullanım İzni.....	75
EK-3. Karabük İl Valiliği İzni.....	76
EK-4. Etik Kurul İzni.....	77
EK-5. Kişisel Bilgi Formu.....	78
EK-6. BAKÖ Formu.....	79
EK-7. SYDD-30 Ölçeği Formu.....	80

KISALTMALAR DİZİNİ

BAKÖ: Baba Katılım Ölçeği

SYDD-30: Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 Ölçeği

DSM-V-TR: İngilizce ismiyle; ‘Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders’, Türkçe ismiyle; ‘Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı’. Amerikan Psikiyatri Birliği tarafından yayınlanan ve zihinsel hastalıklara tanı koymak için ölçütleri belirleyen bir kaynak kitap.

KGB: Karşı Gelme Bozukluğu

DEHB: Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu

ÖZET

Baba Katılımı ile Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sosyal Yetkinlik ve Davranış Problemleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Bu araştırmanın amacı baba katılımı ile okul öncesi dönem çocuklarının sosyal yetkinlik ve davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırma ilişkisel tarama yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunu 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Karabük İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ve tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen ve okul öncesine devam eden 138 kız, 155 erkek toplam 293 çocuk ile onların babaları oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacı ile “Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ)” ve “Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 Ölçeği (SYDD-30)” kullanılmıştır. Çalışmada, baba katılımı ile sosyal yetkinlik ve davranış problemleri arasındaki ilişkinin; cinsiyet, yaş, çocuk sıralaması, çocuk sayısı, anne yaş, baba yaş, anne öğrenim durumu, baba öğrenim durumu, anne çalışma durumu, sahip olunan çocuk sayısı ve gelir seviyesi değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmıştır. Araştırmanın sonucunda, baba katılımı ile davranış problemleri arasında, cinsiyete, doğum sıralamasına, baba yaşına, anne öğrenim durumuna, baba öğrenim durumuna, anne çalışma durumuna, sahip olunan çocuk sayısına ve gelir seviyesine göre anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Çocuk yaşına göre ve anne yaşına göre ise anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Sosyal yetkinlik ile çocuk yaşı, cinsiyet, doğum sırası, baba öğrenim durumu ve anne çalışma durumu arasında anlamlı farklılık belirlenmiştir. Anne-baba yaşı, anne öğrenim durumu, sahip olunan çocuk sayısı ve gelir seviyesi ile sosyal yetkinlik arasında ise anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar sözcükler: Baba Katılımı, Sosyal Yetkinlik, Davranış Problemleri

ABSTRACT

Investigation of Relationships Between Social Competence and Behavioral Problems of Pre-School Children with Father Involvement

The aim of this study is to investigate the effect of father involvement on social competence and behavior problems in preschool children. This study was conducted by relational screening method in the 2018-2019 academic year, a total of 293 children, 138 girls and 155 boys, were recruited to the Karabük Provincial Directorate of National Education. In order to collect data in the study, “Father Involvement Scale” and “Social Competence and Behavior Assessment-30 Scale” were used. In this study, the relationship between father involvement and social competence and behavior problems; gender, age, birth order, number of children, mother age, father age, mother education level, father education level, mother working status, number of children and income level variables were examined. As a result of the study, there were significant differences between the father involvement and the behavior problems according to gender, birth order, father's age, mother's education level, father's education status, mother working status, number of children and income level. There was no significant difference according to child age and maternal age. There is a significant difference between social competence and child age, gender, birth order, father's education level and mother working status. It was found that there was no significant difference between social competence and mother-father age, mother education level, number of children and income level.

Key Words: Father Involvement, Social Competence, Behavior Problems

1. GİRİŞ

Bu bölümde çalışmanın genel amacı ve kapsamından bahsedilmektedir.

1.1. Amaç ve Kapsam

Gelişimin çok hızlı olduğu erken çocukluk döneminde ailenin çocuk gelişimi üzerine etkileri büyüktür. Ailedeki sağlıklı iletişim sağlıklı bir gelişim için önemli olduğu kadar aynı zamanda çocuğun ileriki yaşantısını da etkileyen önemli bir unsurdur. Bu konuyla ilgili olarak Kavut (2015) çocuğun aile üyeleriyle olan ilişkisinin, çocuğun yaşamında karşılaştığı tüm bireylere, nesnelere ve yaşamın tümüne karşı aldığı tavrını, tutum ve davranışlarını etkilediğini ifade etmektedir. Sağlıklı bir iletişimin olduğu aile ortamında yetişen bir çocuk kendine güvenli, toplumsal kabul gören ve hem kendine hem de yaşadığı topluma katkı sağlayan bir birey olacaktır (Akt. Mercan ve Şahin 2017).

Ailenin çocuk gelişimi üzerine etkilerini açıklayan kuramlardan birisi de Bronfenbrenner'in (1979) Ekolojik Sistemler Kuramı'dır. Bronfenbrenner (1979) bu kuramı, çocuk ve ailesini merkeze alan ve onu çevreleyen katmanları; mikrosistem, mezosistem, ekzosistem, makrosistem ve kronosistem şeklinde açıklamaktadır. Bu kuram kapsamında mikrosistem; çocuğun yakın ve karşılıklı ilişkiler içerisinde olduğu çevresi olarak tanımlanmaktadır. Aile mikrosisteme örnek olarak gösterilebilir (Bronfenbrenner 1979). Ekolojik kurama göre, ekolojik değişimler çocukların gelişimsel süreçlerini etkiler (Aksel vd. 2007). Anne-baba tutumları da bu ekolojik değişimlerden etkilenir. Örneğin; Yağmurlu ve Sanson (2009) tarafından Avustralya'da Türk anneleriyle yapılan bir çalışmada, yaşadıkları ülkenin kültürüne uyum sağlayan annelerin çocukları bir hata yaptıklarında onlara açıklama yaparak olumlu disiplin sağlayıcı yöntemi benimsedikleri ve çocuklarından itaat bekleyen anne-baba tutumlarından vazgeçtikleri gözlenmiştir.

Çocuğun gelişiminde anne rolünün etkisi kadar babanın rolü de önemlidir. Babalarıyla etkileşim içinde olmak, çocukların gelişimi için büyük bir etki yaratmaktadır (Taşkın, 2011). Çocukların sağlıklı gelişimi üzerine babaların bu denli etkisinin olması babalığın önemini günümüzde giderek artırmaya başlamıştır. Her ne kadar annelik kadar ön planda olmasa da son yıllarda baba katılımı da giderek artmaya başlamıştır. Birçok baba gün geçtikçe çocuklarının gelişimi için daha fazla zaman ayırmakta, onlarla vakit geçirmek ve ilgili baba olabilmek için daha fazla çaba sarf etmektedir (AÇEV, 2017). Bu yüzden babalık kavramının yeniden tanımlanmasının gerekliliği de artmıştır.

Babalık kavramı birçok araştırmacı tarafından araştırılmıştır. Yapılan bu çalışmalardan birinde Bender ve arkadaşları (2012) babalığı çocuklarının bezini değiştiren, beslenmelerinde yardımcı olan, bakımlarıyla yakından ilgilenen, ve çocuğunun ihtiyaçlarını düşünen kişi olarak tanımlamaktadır. 1970'lerden sonra ise Batı'da ev işlerine yardım eden ve çocuklarla daha fazla ilgilenen baba imajı ortaya konmuş ve bu baba modeline “yeni baba” denmiştir. Yeni baba modelindeki erkek; doğuma giren, çocuklarıyla oyun oynayan, sadece erkek çocuklarıyla değil kız çocuklarıyla da yakından ilgilenen kişiyi ifade etmektedir (Zeybekoğlu, 2013).

Bu bilgiler ışığında, baba katılımının öneminin günümüzde daha iyi anlaşılmaya başlandığı ifade edilebilir. Konuyla ilgili olarak alanyazın incelendiğinde “Babalık” ve “Baba Katılımı” konularını ele alan çalışmalar olduğu görülmüştür. AÇEV tarafından 1996 yılından beri uygulanan Baba Destek Programı (BADEP) bu anlamda Türkiye’de öncü çalışmalardan birisidir. “Baba Katılımı Eğitim Programının Baba Katılımına ve Okul Öncesi Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisinin İncelenmesi (Özgündüz 2016)”, “Baba Katılımını Etkileyen Faktörler ve Baba Katılımının Baba, Anne ve Çocuk Açısından Yararları (Uludağlı 2017)”, “Okul Öncesi Eğitim Programlarında Uygulanan Aile Katılım Çalışmalarında Baba Katılımının Yeri ve Önemi (Şahin ve Özbey 2009)”, “Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Öğrenci Babalarının Aile Katılım Çalışmalarına Katılım Düzeylerinin İncelenmesi (Karakaş 2014)” gibi çalışmalar Türkiye’de alanyazın içerisinde görülmektedir. Baba katılımının ergenlik ve genç yetişkinlikteki etkilerini değerlendiren çalışmalar olmakla birlikte, baba katılımının okul öncesi dönem

çocuklarının sosyal gelişimi ve davranış problemlerine etkisini araştıran bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu yüzden özellikle okul öncesi dönemde ortaya çıkan davranış problemleri ve çocukların sosyal yetkinlikleri ile baba katılımı arasındaki ilişkinin incelenmesi önem taşımaktadır.

Amacı baba katılımı ile okul öncesi dönem çocuklarının sosyal yetkinlikleri ve davranış problemleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi olan bu çalışmanın hem alan yazına önemli katkılar sunacağı ve hem de alanda çalışan uzmanlara yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Problemi

Bu araştırmanın temel problemi “Okul öncesi dönem çocuğa sahip babaların BAKÖ puanları ile SYDD-30 puanları arasında bir ilişki var mıdır?” sorusudur. Bu problem temelinde aşağıdaki alt problemlere de yer verilmiştir.

Araştırmanın Alt Problemleri

1. Okul öncesi dönem çocuğa sahip babaların BAKÖ puanları cinsiyet, kardeş sayısı, doğum sırası, anne-baba öğrenim durumu, anne-baba yaşı, anne çalışma durumu, gelir durumu değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

2. Okul öncesi dönem çocuklarının SYDD-30 puanları cinsiyet, kardeş sayısı, doğum sırası, anne-baba öğrenim durumu, anne-baba yaşı, anne çalışma durumu, gelir durumu değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

2. GENEL BİLGİLER

Bu bölümde baba katılımı, geleneksel ve yeni babalık rolleri, baba katılımını etkileyen faktörler, sosyal yetkinlik ve davranış problemlerine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

2.1. Geleneksel ve Değişen Babalık Roller

Aile, çocuk üzerindeki etkisini doğumdan önce başlayıp doğum sonrasına ve hatta yetişkinlik yıllarına kadar uzanan süreler boyunca devam ettiren bir kurumdur. Bu etki, bireyin sadece fizyolojik olarak değil sosyal ve kişisel özelliklerini olumlu ya da olumsuz yönde etkilemesiyle de ortaya çıkmaktadır. Anne ve babasının kalıtsal özellikleriyle dünyaya gelen çocuk, dış dünyayı yine ailenin yönlendirmesi dolayısıyla anlamlandırmaya başlar (Tezel-Şahin, 2007). Liebert ve arkadaşlarına (1986) göre, daha doğumlarından itibaren erkekler de kızlar da, sosyal açıdan cinsiyetlerine uygun tutumları ve davranışları sosyal çevresi dolayısıyla kazanmaya başlarlar. Erken çocukluk yıllarında benzer özellikler gösteren kız ve erkek çocuklar, ergenlik dönemine geldiklerinde farklı özellikler ve becerilerle ortaya çıkarlar (Akt. Kuzucu, 2011). Bu durum, bireylerin ileride nasıl bir anne veya nasıl bir baba olacaklarını etkilemektedir.

Eski toplumlarda aile içerisinde “annelik” kavramı tanımlanırken, erkeklerin “babalık” kavramı ihmal edilmiştir. Erkeklerle sadece ailenin korunması görevi verildiği için ve çocuk bakımının sadece kadına ait bir sorumluluk olduğu aktarıldığı için babalar evden ve çocuklarıyla olan ilişkilerinden uzak kalmışlardır (Pontes vd., 2004). Geleneksel babalık, anne ev işleri ve çocuklarıyla ilgilenirken, ailenin geçimini sağlamak için çalışıp para kazanması ve eve ekmek getirmesi gereken bir rolü ifade etmektedir. Fakat ailedeki bu iş bölümü biyolojik cinsiyet etkisiyle değil, kültürel ve ekonomik etkilerle gerçekleşmektedir. Günümüzde değişen sosyal ve

ekonomik etmenler ailedeki rollerin de değişmesine sebebiyet vermeye başlamıştır (Eagly ve Steffen, 1984). Yaşam koşullarının zorlaşması dolayısıyla annenin evde oturduğu, babanın çalıştığı yapı giderek yerini annenin de iş hayatına atıldığı bir yapıya bırakmıştır. Bunun sonucunda da geleneksel babalık rolü yerini çocuk bakımında ve ev işlerinde de görev alan babalık rolüne bırakmaya başlamıştır (Cox ve Paley, 1997).

1970’li yılların öncesinde ebeveyn-çocuk ilişkisi üzerine yapılan çalışmalarda, annenin çocuk üzerinde baskın bir rolü olduğunu düşünüp babalığın daha az rolü olduğu değerlendiriliyordu. Son zamanlarda babalığın çocuk üzerindeki etkisinin incelendiği çalışmalar artmaktadır. Bunun sebebi olarak ise son yıllardaki sosyal değişimler ve kadınların iş hayatına daha fazla katılmaları gösterilebilir (Culp vd., 2000). Dünyada kadınların işgücüne katılım oranlarının 1980-2000 yılları arasındaki artışın incelendiği bir çalışmada, gelişmiş ülkelerde bu oranın %58,7’den %65,4’e çıktığı, gelişmekte olan ülkelerde %56,9’dan %59,5’e çıktığı gösterilmiştir (Özer ve Biçerli, 2003). Kadınların ev dışındaki iş ortamına katılmaları sonucunda annelik rolünün evde baba ile paylaşılmasının gerekli olduğu düşüncesi giderek artmaya başlamıştır (Thornton, 1989).

Neredeyse bütün kültürlerde çocukların bakımından sorumlu olan kişinin kadınlar olduğu düşünülse de babaların çocuk bakımında aldıkları rol, hiç ilgilenmemekten aktif olarak katılım göstermeye kadar uzanan geniş bir yelpaze içinde yer alır. Kimmel’in (2013) geleneksel aile biçimlerini ele aldığı çalışmasında, baba-çocuk iletişimi arasında babanın mesafeli davranması ve otoritesi engel olarak bulunsa da değişen toplum birçok babanın çocuklarıyla daha ilgili olduğu, daha pozitif davrandıkları ve daha demokratik davranışlar sergileyen babalık yapma eğilimlerinin arttığı gözlenmektedir.

Günümüzde değişen babalık rolüyle birlikte baba katılımı artmaya başlamış ve babalık rolü ile ilgili ortaya “baba olmak” ve “babalık yapmak” diye iki yeni kavram çıkmıştır.

2.2. Baba Olmak ve Babalık Yapmak

Anne ve babalar çocuklarının gelişimi için kritik öneme sahiptirler. Annelik ve babalık kavramları sadece ebeveynlik becerileri ile tanımlanamaz. Her iki cins de sosyal olarak kendilerine uygun olan tutum ve davranışları daha çocukluklarından itibaren kazanmaya başlarlar (Bhasin, 2003). Sosyal bilimler son dönemdeki çalışmalarda babalığı “erkek olarak baba” ve “ebeveyn olarak baba” şeklinde incelemektedir. Bu durum ortaya iki önemli ayrımı çıkarmaktadır: “Baba olmak (fatherhood)” ve “Babalık yapmak (fathering)”.

Baba olmak (fatherhood) kavramı, çocuk sahibi olan erkeklerin bu durumunu kapsayan rollerine, statülerine, uygulamalarına işaret etmektedir. Baba olmak kavramı bu anlamda, hala birçok kültür içinde anneliğe göre geri planda kalsa da babaların son yıllarda çocuk bakımında katılımlarının arttığı gözlenmektedir. Günümüzde birçok baba çocuklarının gelişim süreçlerinde onlarla daha fazla ilgilenmekte, onlarla kaliteli zaman geçirmek için çaba sarfetmekte ve çocuklarının hayatlarında aktif olarak rol alarak ilgili baba olmaya çalışmaktadır. Dünyanın birçok yerinde, baba olmak ailenin geçimini sağlamak ve güvenliklerini garanti altına almak ve aynı zamanda çocukların gelişiminde ve sosyalleşmelerinde de rol oynamak anlamını taşımaktadır (Barker vd., 2011). Babalık yapmak (fathering) kavramı ise erkeklerin sahip oldukları ve ebeveynlikle ilgili sergiledikleri davranışları ifade eder. Çocuğun gelişimi sürecinde babanın üstlendiği rollere ve çocuğuyla yaptığı veya yapmadığı yani daha somut verilere vurgu yapar. Örneğin; baskıcı ve otoriter babaların çocuk yetiştirme süreçlerinde takındıkları bu tavır çocukların gelişimlerinde olumsuz etkilere sebebiyet verirken, eşitlikçi ve ilgili babaların sergiledikleri tavır ve davranışlar çocukların gelişimine olumlu katkı sağlamaktadır. Bu açıdan babalık, hem baba olmayı hem de babalık yapmayı içeren bir kavramdır (Ruti vd., 2015).

Tarihsel boyutta orta sınıfta yer alan ailelerde erkeğin evin geçimini sağlayan tek kişi olduğu şeklindeki rollerinin değiştiği ve babalıkla ilgili “sorgulanamayan, sert ve tek iktidar sahibi” baba kavramı gerilerken “çocuklarıyla ilgilenen, sıcak ve içten davranan” baba kavramının ön plana çıkmaya başladığı görülmektedir (AÇEV,

2017). Babalık, içinde bulunulan toplumun kültüründen, algılarından ve değerlerinden oluşmaktadır. Bu açıdan baba katılımının da biyolojik bir faktöre veya evrensel bir nedene bağlı değil, kültürel etkilere bağlı olduğu söylenebilir (Lamb vd., 1987)

2.3. Baba Katılımı ve Çocuk Gelişimi Üzerine Etkileri

Babalık kavramının yerine kullanılmaya başlanan “baba katılımı” kavramı farklı zamanlarda farklı şekillerde tanımlanmıştır. Bu farklılık baba katılımı kavramının genelgeçer olarak tanımlanmasını zorlaştırmakla birlikte (Downer vd., 2008; Lamb, 2000) baba katılımı; babanın karakteristik özelliklerinden (biyolojik özellikler ve kültürün etkisinden kaynaklı ortaya çıkan), ailenin yapısından, bağlamsal faktörlerden ve çocuğun mizaç özelliklerinden etkilenen, baba ile çocuk arasında gerçekleşen etkileşim olarak tanımlanmaktadır (Cabrera vd., 2010).

Kuzucu ve Özdemir (2013), baba katılımının çocukların ruh sağlığına doğrudan etkisi olduğunu ifade etmektedir. Rosenberg ve Wilcox’a (2006) göre, babaların çocuklarıyla kurdukları ilişkiler çocukların ruh sağlığını, akademik alandaki başarılarını, sosyal ilişkilerdeki davranışlarını etkilemektedir. Bilişsel becerileri ve çocukların ruh sağlığı gelişimlerini de desteklemektedir (Akt. Cabrera ve Bradley, 2012).

Aşağıda baba katılımının çocukların gelişim alanlarına katkısına detaylı olarak yer verilmiştir.

2.3.1. Baba Katılımının Çocukların Bilişsel Gelişimi Üzerine Etkileri

Baba katılımı hem erkek hem de kız çocukları üzerinde etkilidir. Kız çocukları üzerinde baba katılımı, kız çocuklarının benlik saygısını artıran bir etkidir. Babalar annelerin kız çocukları üzerinde sahip olamadıkları bir güce sahiptir ve bu gücü kullanıp kullanmadıklarına göre kız çocuklarının kendine duydukları güveni artırmakta veya düşürmekte etkili olabilirler (Zia vd., 2015; Li ve Seltzer, 2005; Dunlop ve Bermingham, 2001).

Oyun oynama ve bakıcılık faaliyetlerinin babalar tarafından desteklendiği çocuklar 6. ayda bilişsel olarak diğer çocuklardan daha yetkin ve Bayley Bebek Gelişimi ölçeklerinde de daha yüksek puanlar almaktadırlar (Pedersen vd., 1979). Bir yaşına doğru ise, daha yüksek bilişsel işleyişe sahiptirler (Nugent, 1991). Babanın olmaması bir çocuğun öğrenme sürecini olumsuz etkileyebilir. Babası olmayan ya da babası kendisiyle ilgilenmeyen kız çocuklarının genellikle okul performanslarının düşük olduğunu, IQ puanlarında ve başarı testlerinde de düşük puanlar aldıkları görülmektedir (Zia vd., 2015). Birçok araştırmacı iyi aile ortamının ve kaliteli ebeveyn-çocuk ilişkisinin, beraberinde daha özgüvenli ve akademik başarısı yüksek bir gençlik sağladığını söylemektedir (Adedokun ve Balschweid, 2008).

Çocuklarıyla birlikte oyun oynayan, onlara kitap okuyan ilgili baba davranışları sergileyen babaların çocuklarının daha yüksek okuma ve dil becerilerine sahip oldukları tespit edilmiştir (Coley vd., 2011; Duursma vd., 2008). Çocuklarla beraber etkinliklerde bulunmak onların kelime dağarcıklarına etki ettiği gibi babalarıyla kurdukları bağlılığı artırmakta, karşılıklı ilgi ve sevgi bağı kuvvetlendirmektedir (Grossmann vd., 2002). Yapılan araştırmalarda ilgili babalığın çocuklarda okuma becerilerini artırmanın yanında matematik becerilerini de geliştirdiği ve okullardaki baba katılımının çocukların zeka testlerinden aldıkları puanları yükselttiği tespit edilmiştir (Rossi, 1983). Lamb (1977) ise, anne ve babanın birlikte aktif olarak çocuğun hayatında yer almasının çocuğun farklı modelleri görmesinde ve daha fazla uyaran almasında etkili olduğunu, bunun da çocuğun hem zihinsel hem de sosyal gelişimini olumlu yönde etkilediğini belirtmektedir.

2.3.2. Baba Katılımının Çocukların Sosyal Gelişimlerine Etkisi

Baba katılımı ile çocuk gelişimi arasındaki etkileri inceleyen çalışmalar olduğu görülmektedir (Teitler, 2001; Fagan ve Iglesias, 1999). Bu çalışmaların ele aldığı başlıklardan biri de baba katılımının çocuklardaki sosyal gelişime olan etkileridir. Baba katılımı, çocukların daha uyumlu ve sosyal olmalarını, çocuk ile baba arasındaki ilişkinin daha sıcak ve kuvvetli olmasını desteklemektedir (Caldera, 2004).

Baba katılımının erken çocukluk yıllarından itibaren gerçekleşmesi, olumlu psikolojik ve bilişsel gelişimlere de yardımcı olmaktadır. Örneğin, üç yaşındayken ilerlemiş olan dil gelişiminin sebebi anne-çocuk iletişiminden daha çok baba-çocuk iletişimidir (Pancsofar ve Vernon-Feagans, 2006). Bir başka çalışmada ise, bebeklik döneminde çocuklarıyla daha fazla zaman geçiren babaların (bakım vermek, çocukla oyun oynamak, daha fazla iletişim kurmak) çocukları dokuz yaşına geldiğinde daha az ruhsal bozukluk gösterdikleri görülmüştür (Boyce vd., 2006). Babaların okul öncesi dönem çocuklarının oyunlarına katılmalarının dışsallaştırılmış veya içselleştirilmiş davranış problemlerinin azalmasına ve sosyal yeterliliklerinin artmasına katkı sağladığı bulunmuştur (Jia ve Sullivan, 2012).

Babaları ve erkek kardeşleriyle büyüyen kızlar, eşleri ve erkek arkadaşları ile kurdukları ilişkilerinde onlarla nasıl başa çıkabileceklerini öğrenirler. Erkeklerle sorunlu ilişkiler yaşamak, depresif belirtiler göstermek veya düşük özgüvene sahip olmak çoğu zaman babasız büyümenin belirtileridir. Ergenlik döneminde babalarıyla yakın ilişkisi olan çocukların, büyüdüklerinde sağlıklı ve mutlu bir evlilik kurmaları daha mümkündür (Flouri ve Buchanan 2004).

Çocuğun genelde anne ile daha fazla zaman geçirmesi çocuk ve anne arasındaki yakınlığı artırmakta, bazı konularda anneyi daha etkin kılmaktadır. Baba ise çocuğun daha çok disipline edici davranışlarını yöneten kişi konumundadır (Lamb, 1997). Anneler, çocuklarının bakımları ile babalara göre daha fazla ilgilenirken babalar genellikle çocuklarıyla oyun oynayarak veya spor yaparak vakit geçirmektedir. Geçirilen bu süre, baba-çocuk arasında güvenli bağ kurma için son derece önemlidir (Bowey, 1995). Bununla birlikte çocuğuyla ilgilenen babaların okul öncesi dönemde olan ve anaokuluna giden çocuklarında, anaokulundaki davranış problemlerinin azaldığı görülmüştür (Öngider, 2013).

2.3.3. Baba Katılımının Çocukların Duygusal Gelişimine Etkileri

Günümüzde eve ekmek getiren ve görevi sadece bundan ibaret sayılan baba rolünün yerine, birçok gelişim boyutunda katkı sağlayan baba rolü önem kazanmaya başlamıştır (Halle, 1999). Babanın çocuğuyla kurduğu yakınlık, onun duygusal

gelişimini de etkilemektedir. Bebekler sıkıntılı oldukları zaman her ne kadar annesiyle bu sıkıntısını gidermeye çalışsa da babayla da bağ kurar ve bu bağlıktan faydalanarak kendini rahatlatır (Lamb, 1977). Ayrıca Melen (2002) tarafından yapılan bir çalışmada, babalarıyla fiziksel temas içeren boğuşma oyunları oynayan çocukların, babaları ile aralarında çok sağlam sosyal ve duygusal bağların olduğu tespit edilmiştir (Akt; Tuğrul 2017).

Yeni doğan bebekleri ile yakından ilgilenerek sevgi bağı kurmayı başaran babaların, işten eve geldiklerinde bebeklerinin heyecanlandıkları ve olumlu tepkiler verdikleri tespit edilmiştir. Erken çocukluk yıllarında babasıyla fazla ilişkisi olmamış çocukların, annelerinden ayrılmaları daha zordur. Fakat babasıyla sağlam ilişkileri olan çocuklar, annelerinden ayrılma aşamasında daha az sorun yaşamaktadır (Taşkın, 2011). Notaro ve Volling (1999) tarafından yapılan bir çalışmada da bebeklerin güvenli bağlanmasında babaların onlarla ilgilenmesinin etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

2.4. Baba Katılımının Önemi

Babalar, genellikle anneler tarafından yürütülen aile kurumunun destekleyici bir parçası olmaktan daha fazlasıdır. Babalar, çocuklarının yaşamlarında çok önemli bir yer tutmaktadırlar. Babalığı öğrenmek ve onu deneyimleyebilmek, zaman almaktadır. Birçok erkek hamilelik ve çocuklarla ilgili bilgi ve deneyim sahibi olmadan baba olmaktadır. Babalar çocuklarla bağ kurabilmek için fırsatlara, çocuklarının becerilerini geliştirebilmek ve beslenmelerinde rol alabilmek için özgüvenlerinin artırılmasına ihtiyaç duymaktadırlar (Hoffman, 2011).

Günümüzde babaların özellikle erken çocukluk dönemlerinde, her yönüyle çocuklarının hayatlarında rol alması beklenmektedir. Erken çocukluk döneminde çocuklarıyla birlikte olan babalar, daha sonra da çocuklarının hayatlarında olmaya daha eğilimlidirler. Bundan dolayı erken çocukluk dönemi, baba katılımı hakkında daha fazla keşif yapmak için önemli bir dönem olmaktadır. Bu dönemde babalar çocuklarının dış dünyasındaki en önemli unsurdurlar. İyi bir bakım veren rolü

üstlenen babalar için bu dönemin önemli bir zaman dilimi oldukları görülür (Downer vd., 2008).

Babaların, aile destek programlarına katılımlarının artmaya başladığı görülmektedir. Son yıllarda baba programlarında, kaynaklarda ve araştırmalarda görülen artış, sorumluluk sahibi babaların arttığını ve bu babaların çocuklarının gelişimindeki önemini anlaşıldığını göstermektedir. McBride'in (1990), baba katılımının çocukların gelişimi üzerindeki etkisini incelediği çalışmasında, babalara eğitimciler tarafında hazırlanan, içeriği baba-çocuk oyunları olarak düzenlenmiş "Baba Eğitim Programı" uygulanmış, eğitim öncesi ve sonrasında babaların ebeveyn konusundaki yeterlilikleri test edilmiştir. Araştırma sonucunda, babanın verilen eğitimle paralel olarak ailede sorumluluğunun ve etkisinin arttığı belirtilmiştir. Taşkın (2009) tarafından iki-dokuz yaş arasındaki çocuklara sahip babaların çocuğun gelişimindeki etki ve önemini ortaya çıkarmak amacıyla yürütülen çalışmada eğitim etkinliğinin, babaların çocuklarıyla ilgilenme düzeylerini olumlu etkilediği belirtilmiştir.

Ülkemizde anne ve babaların eğitim gereksinimlerini belirlemek için de araştırmalar (Öztop ve Telsiz, 1994) yapıldığı ve eğitimler verildiği (Alpaydın ve Canel, 2011) görülmektedir. Bu araştırmaların sonuçlarında babaların annelere göre daha az oranda ebeveyn eğitim kurslarına katıldıkları ve babalara yönelik eğitim kurslarının daha azınlıkta olduğu görülmektedir.

2.5. Baba Katılımını Etkileyen Faktörler

Ebeveynlikle ilgili yapılan erken çocukluk dönemi çalışmalarında, babalık rolü anneliğe göre daha az önemsenmiştir. Baba katılımının ikinci planda kalmasının, kültürel ve ekonomik sonuçlardan kaynaklandığı düşünülmektedir. Bununla birlikte Freud'un Psikanalitik Kuramı'nda ve John Bowlby'nin Bağlanma Kuramı'nda ele aldıkları figürlerin "anne" olması da yapılan diğer çalışmaları önemli oranda etkilemiştir (Kocayörük, 2016). Fakat sonuçlar göstermektedir ki baba katılımı çocuklarının sağlığı ve iyi oluşları üzerinde etkilidir. Babaların ekmek kazanma rolü günümüzde hala önemini korurken, bu rolün biraz daha genişlediği kabul

edilmektedir. Genişleyen bu rol beklentisi babaların çocuklarının sağlığı konusunda daha fazla bilgi sahibi olmasını sağlamıştır. Babalar da anneler gibi çocuklarına ilgi ve sıcaklık sağlamada ve bağlanmayı gerçekleştirmede etkilidirler. Fakat anneler ve babalar, çocukların bakımını çoğunlukla hala anneler gerçekleştirdiği için, bunu bilmiyor olabilirler (Wilson ve Prior, 2010).

Lamb'e (2010) Göre Baba Katılımını Etkileyen Faktörler

Lamb'e (2010) göre, psikolojik faktörler (kendine güven, motivasyon vs.), çocukların sahip oldukları kişisel özellikler (mizaç, cinsiyet vb.), kamu politikaları, kurumsal uygulamalar ve sosyal yardımlar da dahil olmak üzere yaşam boyunca birçok farklı faktörün baba katılımını etkilemektedir.

Motivasyon: Baba katılımındaki motivasyon seviyesi, son yıllarda değişikliğe uğramıştır. Bununla birlikte toplumdaki kadın ve erkek rollerine ilişkin algının farklılaşması ve medyada yer alan baba katılımına ilişkin abartılı reklamlar baba katılımındaki motivasyon seviyesini etkilemiş olabilir. Ayrıca motivasyon başlığı kişinin sahip olduğu inançları, yaşadığı hayatı ve kişilik özelliklerini de kapsamaktadır. Bireyler kendi babalarından gördükleri baba modeliyle ileride nasıl baba olacakları konusunda bir fikir sahibi olmaktadırlar. Babaların ocukluk döneminde, kendi babalarından etkilendikleri savunulmaktadır. Bu görüşü savunular içinde babaların kendi babalarından gördüklerinin aynını yaptığını ileri süren görüş ile (Manion, 1977), babaların kendi babalarında farkettileri eksiklikleri çocuklarına uygulamamak için çalışan babalar olduğu görüşünü savunan (Eiduson, 1978) alışmalar da vardır.

Beceriler ve kendine güven: Motivasyonun artması, tek başına baba katılımını artırmak için yeterli değildir. Motivasyon yanında kişinin kendine güvenmesi ve babalık becerilerinin olması da önemlidir. Motivasyonu yüksek olan babalar, beceri eksikliğinin baba katılımını ve çocukla olan yakınlışmayı etkilediğini ifade ederler. Bu Őikayetler bir mazeret gibi kabul edilebilir, ancak aynı zamanda babalardaki beceriksizlik ve baba katılımında başarısız olma korkusunu da yansıtıyor olabilir. Babalık becerileri, giderek artan formal beceri programlarına katılarak ya da

babaların çocuklarıyla sevdikleri etkinlikleri beraber uyguladıklarında informal olarak gelişebilir. Bu tür faaliyetler, babalarda kendine güven duygusunu artırıp etkinliklerden keyif almalarına yardımcı olabilir. Böylece hem baba katılımı artırılmış hem de babaların çocuklarına daha duyarlı olmaları sağlanmış olabilir. Babaların sahip olduğu hassasiyet, bir çocuğun ihtiyaçları için vermiş olduğu sinyalleri anlayabilmesi ve onlara uygun olarak davranabilmesi, çocuğuyla yaklaşabilmesi ve olumlu bir etki oluşturabilmesi açısından önem taşımaktadır. Ayrıca babalık konusunda yetenekli olduğunu düşünen babaların, yüksek düzeyde baba katılımı gösterdikleri görülmüştür (Baruch ve Barnett, 1986).

Sosyal destek: Babaların rolleri, sahip oldukları sosyal çevreden özellikle de annelerden etkilenir. Aile içerisinde babaların oynadıkları roller, sıklıkla annelerin tutumlarına ve beklentilerine bağlı olarak şekillenmektedir. Annelerin babaların üstlendikleri rollerle ilgili görüşleri ailede baba katılımını etkileyen önemli unsurlardan birisidir (McBride vd., 2005).

Kadınların hala birçoğu evin gelirini sağlamanın babalar için çok önemli bir rol olduğunu düşünmektedir. Babaların değişen rollerine ilişkin olarak, annelerin hala bazı tereddütleri vardır. Bunun nedeni, annelerin babalar hakkında çok becerikli olmadıkları konusundaki düşünceleri ve artan baba katılımının ailenin dinamiklerini tehdit edebileceğine dair görüşleri olabilir. Evin annesi ve yöneticisi rolü, kadının otoritesinin sorgulanmadığı iki roldür. Kadınların gerçek anlamda güç kazandıkları alan ve roller, evdeki bu rolleridir. Baba katılımının artması, kadının bu gücünü ve rollerini tehdit edebilir.

Kurumsal uygulamalar-iş yaşamı: Baba katılımının düşük olmasının nedenleri arasında, çalışılan kurumlar tarafından konulan engeller görülmektedir. Çalışma baskısı, ebeveynler üzerinde belirgin bir etkiye sahiptir. Pleck (1997) tarafından yapılan çalışmada, baba katılımının babaların çalıştıkları kurumlardan etkilendiği tespit edilmiştir (Akt. Özgündüz, 2016). TEPAV (2018) tarafından yapılan bir araştırmada, dünyanın gelişmiş ülkelerindeki uygulamalar incelendiğinde, Norveç'te babaların çocukları doğduktan sonra yasal olarak 14 hafta ücretli babalık izni kullanmak zorunda oldukları, İsveç'te ise iki ay ücretli babalık izni kullanmak

zorunda oldukları ifade edilmektedir. Türkiye’de ise ücretli babalık izni 10 gün olarak uygulanmakta ve bu babanın isteğine bırakılmaktadır. Babalar iş yoğunluğu dolayısıyla bazen bu izni kullanmaktan vazgeçebilmektedirler.

Kültürel çevre: Baba katılımı konusunda çalışma yapan araştırmacılar, aile süreçlerini etkileyen ve çocuk gelişimini şekillendiren baba rollerinin, aile türlerinin sahip olduğu farklı düzenlerden, sosyokültürel beklentilerden ve taleplerden etkilendiklerinin yavaş yavaş farkına varmaktadır. Bu, farklı kültürlerde babaların farklı roller oynadığını ve farklı kültürlerde iyi baba rolüne dair farklı görüşlerin var olduğunu göstermektedir. Örneğin; bazı kültürlerde ahlaki rehberlik babalık için çok önemsiz görülebilirken aileyi geçindirmek olağanüstü önemli olabilmektedir. Diğer aileler için ise, babanın maddi destek sağlaması önemsiz olabilirken bakım, gözetim ve duygusal destek sağlama konuları paha biçilemez olabilir.

Baba katılımı, çocukların gelişimine etki yapmakla birlikte aynı zamanda onların sosyal yetkinliğini de etkilemektedir.

2.6. Sosyal Yetkinlik

Sosyal yetkinlik, genel manada sosyal ilişkilerde başarılı olmayı ifade ettiği gibi, arkadaşlık ilişkileri gibi çevresel göstergelere ve bireylerin sahip oldukları becerilere göre de farklı şekilde değerlendirilebilmektedir (Rose-Krasnor, 1997; Chen ve French, 2008). Başka bir tanıma göre sosyal yetkinlik; bireyin hem kendini hem de sosyal ilişkilerini yönetebilmesi ve sosyal davranışlar ortaya koyması olarak tanımlanmaktadır (Çorbacı 2008).

Erken çocukluk döneminden itibaren çocuklar gittikçe artan bir şekilde sosyal çevresini genişletmeli, özellikle akranlarıyla olan ilişkilerini başlatabilir ve sürdürebilir hale gelmelidir (Fabes vd., 2006). Sosyal yetkinlik kazanmış bir çocuğun, anne ve babasıyla duygusal açıdan güçlü bağları olan, büyüklerle ve akranlarıyla olumlu ilişkiler içinde olan, oyun gruplarına dahil edilen, özgüvenli ve paylaşmayı seven bir çocuk olması beklenmektedir (Slaski ve Cartwright, 2002). Rubin’e (1998) göre, sosyal yetkinlik erken çocukluk döneminde çocuğun bakımını

üstlenenlerle olan ilişkilerinden, okul öncesi yıllardaki arkadaşlarıyla oyun oynama ve arkadaşlık ağlarının oluşumuna kadar, ergenlikte de yakın arkadaşlığa kadar sağlıklı işleyişin ve sağlıklı gelişimin ana bileşeni olarak görülmektedir. Çocukların sahip oldukları sosyal yetkinlikleri hakkındaki bilgiler öğretmen raporlarından, arkadaşlarından, velilerden alınan bilgilerden ya da gözlemci raporlarından elde edilir (Bornstein vd., 2010).

Farklı toplumların, çocuklar ve ergenlerdeki sosyal girişimcilik ve norm temelli davranışlara farklı değerler verdikleri görülmektedir (Chen vd., 2006). Triandis'e (1995) göre Batı'nın kendine özgü kültüründe bireysel olarak özerklik kazanmak önemli bir sosyallik hedefi olarak görülmektedir. Sosyal girişim, sosyal olgunluk ve başarının anahtarı olarak görülür ve aktif sosyal girişimi olmayan ve sosyal katılım göstermeyenler uyumsuz olarak kabul edilirler (Chen ve French, 2008). Fakat sosyal girişimcilik birçok Doğu Asya kültürleri ve Latin Amerika topluluğu gibi grup odaklı ve kolektivist toplumlarda pek takdir edilen bir davranış olmayabilir. Çünkü gruptaki uyumu ve bağlılığı zorlaştırabilir. Kişilerarası ilişkileri ve grup uyumunu sürdürmek için, bireylerin başkalarının ihtiyaçlarını ve çıkarlarını da düşünerek kendi isteklerini kısıtlaması gerekebilir (Tamis-LeMonda vd., 2008).

Sosyal-duygusal gelişimin en önemli unsurlarından birisi de çocukların çevresindekilerle olumlu sosyal ilişkiler içinde olması ve duygularını düzenleme becerilerine sahip olmasıdır. Yetişkinlerin çocuklar hakkında endişe etmeleri gereken en önemli konu onların buldukları sınıflar ya da akademik düzeyleri değil, diğer çocuklarla nasıl iletişim kurduğu olmalıdır (Seven, 2007). Duygusal beceriler sosyal yetkinliğin önemli bir unsurudur (Çorbacı, 2008). Sosyal-duygusal beceriler, çocuğun ailesiyle ve çevresiyle daha kolay bir şekilde iletişim kurmasına yardımcı olmakta ve okul başarısına katkı sağlayarak ileriki yıllarda da sosyal yetkinliği kapsadığı görülmektedir (Çorapçı vd., 2010). Duygusal becerilerde, özellikle duygu düzenleme becerilerinde problem yaşayan çocuklarda, saldırganlık ya da davranış problemleri ortaya çıkarabilir (Koçyiğit vd., 2015).

Çocukların sosyal yetkinliğe sahip olabilmeleri için etkin olan birçok unsur vardır. Bu unsurlardan birisi de sosyal becerilerini geliştirmeleridir. Sosyal beceriler,

çocuğun sosyal çevresinden ve arkadaş ortamından etkilenmektedir. Arkadaş ortamı ve çocuğun akranlarıyla olan iletişimi, çocuğa sosyal becerileri kazandırmak için en uygun ortamlardan birisidir. Ancak yeterli sosyal becerilere sahip olamayan çocuklar, arkadaşları tarafından dışlanmaya başlarlar. Ayrıca saldırganlık veya kızgınlık davranışı gösteren çocukların akranları tarafından daha az kabul edildikleri tespit edilmiştir (Ummanel, 2007).

Sosyal yetkinlik, bireyin yaşam boyu edineceği becerilerin bir ön koşulu olarak görülmektedir. Erken çocukluk döneminde ortaya çıkan ve çözümlenmeyen saldırganlık, içe kapanıklık, utangaçlık gibi davranışlar yetişkinlik yıllarına da etki ederek uyumsuz bir birey olarak değerlendirilmesine ve sosyal çevresi tarafından dışlanmasına sebebiyet verir (Durmuşoğlu ve Arslan, 2012). Bu durum çocuğun sosyal yetkinliğini olumsuz etkiler. Sosyal yetkinlik, aynı zamanda anne baba davranışlarından da etkilenir. Anne ve babaların bebekleriyle kurdukları ilişki, bebekte güven duygusunu ve kişilik gelişimini doğrudan etkileyerek çocuğun duygularını dış çevreye ifade ederken kullanacağı yolu şekillendirir. Bu durum da çocuğun sosyalleşmesini doğrudan etkiler (Ogelman ve Topaloğlu, 2014).

2.6.1. Sosyal Yetkinlik ile Sosyal Beceri Arasındaki İlişki

Sosyal yetkinlik ile sosyal beceri kavramları genellikle aynı olduğu düşünülen iki kavramdır. Ancak bu iki kavram birbirinden farklıdır. Sosyal beceriler, sosyal yetkinlik kavramının bir parçası niteliğindedir (Seven, 2006). Bir başka deyişle sosyal becerilerdeki başarı, sosyal yetkinliği oluşturmaktadır.

Okul öncesi dönemi, çocuğun daha çok benmerkezci olduğu dönem ile, çok daha sosyal olduğu ve orta çocukluk diye adlandırılan dönem arasında bir geçiş dönemidir. Bu dönemde çocuklar, arkadaşlarıyla nasıl oynaması gerektiğini, olumlu sosyal davranış ve becerileri öğrenirler (Kılıç ve Aytar, 2017). Bu sosyal becerilerin erken yaşta çocuklara kazandırılması büyük önem taşımaktadır. Çünkü bu beceriler akademik anlamda başarıya ulaşılmasında, çevreye uyum sağlanmasında ve ruh sağlığının korunmasında büyük pay sahibidirler (Carter vd. 2004).

Rose-Krasnor (1997) ise sosyal yetkinliği “Sosyal Yetkinliğin Doğası” adlı çalışmasında ele alarak sosyal yetkinliği oluşturan bileşenleri detaylı şekilde açıklamıştır. Rose-Krasnor’a (1997) göre akranları içinde çocuğun statüsü, sosyal anlamda beceri sahibi olan bireylerle çocuğun etkileşim halinde olması, çocuğun çevresiyle etkileşime girdiği aşamada onların tepkilerini kavrayabileceği bilişsel yeterliliği gibi faktörler önemli rol oynamaktadır.

2.6.2. Sosyal Beceri Gelişiminin Çocuklar İçin Önemi

Çocuklarda sosyal beceriler doğumdan itibaren başlar ve hayat boyu sürer. Bu becerilerin çocuğa kazandırılması çok önemlidir. Erken dönemde kazandırılmayan sosyal beceriler, çocuklarda ileriki zamanlarda problemler ortaya çıkarabilir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, sosyal becerilerin kazandırılması için erken çocukluk dönemi çok önemlidir.

Çocukların sosyal ve duygusal gelişim aşamasında kazanması gereken önemli becerilerden birisi de sosyal becerilerdir. Bu becerilerin erken yaştan itibaren çocuklara kazandırılması gerekmektedir (Acun-Kapıkıran vd., 2006). Çocuklar, sosyal hayatın gerektirdiği davranışları kazanarak sosyalleşmeyi gerçekleştirirler (Çubukçu ve Gültekin, 2006). Hayatlarının ileriki dönemlerinde de karşlarına çıkacak olmasından dolayı erken yaşta çocukların sosyal becerileri öğrenmesi büyük önem taşımaktadır. Bu yaşlarda edinilen sosyal becerileri, yetişkinlik yıllarında çevreleri ile sağlıklı bir iletişim kurmalarına yardımcı olur (Kabasakal ve Çelik 2010).

2.6.3. Sosyal Yetkinlik ve Sosyal Beceri Gelişimini Etkileyen Faktörler

Çocuklarda sosyal beceriler gelişirken buna etki eden birtakım faktörler bulunmaktadır. Eğitim bilimleri sosyal becerilere etki eden faktörleri sadece aile ve eğitim kapsamında ele alsa da sosyal beceriler bundan daha fazlasından etkilenmektedir (La Paro ve Pianta, 2003). Bunlardan kişilik özellikleri, ev, okul ve çevre en önemlileri olarak sıralanabilir. Çocuğun ilk sosyal ilişkileri aile içerisinde başlamaktadır. Toplumsal kuralların çocuk tarafından kavranması aile ile kurulacak

olan bu ilişkinin niteliğine bağlıdır. Sosyal becerilerin ilk geliştiği yer aile olduğu için, sosyal becerilerin temelinde aile olduğu düşünülmektedir (Akt. Gültekin-Akduman vd., 2015). Mulder'a (2008) göre, sosyal yetkinlik şu başlıklardan etkilenmektedir:

Kişilik özellikleri: Bütün insanlar, doğuştan getirdikleri genetik özelliklerinden dolayı farklı yapılarda dünyaya gelirler. Gelişim her ne kadar döllenmeden başlayıp yaşamın sonuna kadar devam etse de her birey için aynı oranda gerçekleştiği söylenemez. Gelişim sürecinde insan beynindeki ön lob, yürütücü fonksiyonların gerçekleştiği önemli bir merkezdir. Yürütücü fonksiyonlar, insan davranışlarını, yeteneklerini ve sosyal becerileri öğrenmesini sağlayan bir dizi işlem olarak tanımlanabilir. Yürütücü fonksiyonlar aynı zamanda bir davranışın başlangıcı ve bitişini belirlemede, önleyici dürtü kontrolü ve dikkat dağınıklığı gibi başlıklarda da önemlidir. Bu bilişsel beceriler (davranışların düzenlenmesi, problem çözme becerisi gibi) sosyal yetkinliği de etkileyen önemli becerilerdir (Anderson vd., 2001). Bu yüzden bu beceriler sosyal yetkinliği etkileyen kişilik özellikleri olarak görülmektedir (Riggs vd. 2006). Beyinde ortaya çıkabilecek bir hasar yürütücü fonksiyonlara da zarar verebileceği için sosyal yetkinliği etkileyebilir. Travmatik beyin hasarı geçiren bebekler diğer bebeklere oranla, onlarla sosyal iletişime geçmekte zorluk çekmekte ve dikkatlerini toparlayamamaktadırlar (Landry vd., 2004).

Aile ortamı: Aile ortamında sosyal yetkinliği etkileyen durumları, ekonomi, kardeşler ve ebeveynlerin çocuk katılımı olarak değerlendirmek mümkündür. Ailelerin sahip oldukları ekonomik kaynaklar çocukların sosyal yetkinliklerini etkileyebilir. Çocuk sayısı fazlalaştıkça çocuk başına düşen mali kaynaklar azalır ve bu da paralı olan ve çocukların devam edebilecekleri bir spor kursuna, müzik kursuna ya da eğitim faaliyetlerine direkt etki yaratır. Düşük gelirli ailelerde bu kurslara çocukların gitmesi zordur. Yapılan bir çalışma da düşük gelirli ailelerin çocuklarının, refah seviyesi yüksek olan ailelerin çocuklarına göre sosyal yetkinliklerinin daha düşük olduğu görülmektedir (Akt. Mulder, 2008).

Kardeşler, sosyal yetkinliği etkileyen bir başka ailesel faktördür. Downey ve Condron (2004) tarafından gerçekleştirilen boylamsal bir çalışmada, okul öncesi kuruma devam eden 20,649 öğrenci çalışmaya dahil edilmiş ve bu öğrencilerin öğretmenleriyle anket çalışması yapılmış, velilerle telefonda görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin, kardeşi olan çocukları kardeşi olmayanlara göre daha iyi kişilerarası becerilere sahip olarak puanladıkları tespit edilmiştir. Kardeşi olan çocukların evde kazandıkları bu sosyal becerileri, ev dışına da taşıyabildiklerini ifade etmişlerdir.

Aile içinde sosyal yetkinliği etkileyen bir diğer unsur ise, ebeveyn tutumlarıdır. Her ne kadar kardeşler sosyal yetkinliği etkileyen bir faktör olsa da, tek çocuklar da ebeveynleri sayesinde bu becerileri kazanabilirler. Grolnick ve Ryan (1989) tarafından 20 sınıftan 480 çocuk ile yaptıkları çalışmada, anne desteği alan çocukların öz düzenleme ve özerklik kazanma becerilerinde diğerlerine göre daha iyi durumda olduklarını saptamışlardır. Ayrıca bu çocukların sosyal uyum sağlama konusunda diğer çocuklara göre daha başarılı çocuklar oldukları tespit edilmiştir. Aileler çocuklarına sundukları çevre ile onların sosyal yetkinliklerini etkileyebilirler. Yoksul ailelerden geldiği halde sosyal anlamda yeterli olan çocukların hayatlarında anne, baba ya da bir rehber tarafından destek verildiği görülmektedir.

Okul Çevresi: Okul çocukların sosyal yetkinliklerini etkileyen ortamdır. Okullar sadece akademik derslerin öğretildiği alanlar değil, aynı zamanda duygusal ve davranışsal gelişimin de öğrenildiği alanlardır (Warwick vd., 2005). Okullarda öğretmenlerin sosyal iletişime izin veren tutumları ya da sınıflardaki fiziksel düzen çocukların birbiri ile iletişime geçmelerini kolaylaştırarak sosyal yeterliliği etkileyebilir. Ayrıca öğretmen-çocuk ilişkisinde iletişime açık olan, hata yaptıklarında düzeltme imkanı veren ve çocukları aşağılamayan öğretmenler, bir model olarak çocuklardaki sosyal yetkinliği artırabilir. Öğretmen ve öğrenci arasındaki bu ilişki, çocuklardaki depresif belirtilerin azalmasına da etki etmektedir (Bond vd., 2007). Ayrıca çocuklara okulda sorumluluk vermek, onlardaki sorumluluk duygusunu artırarak akranlarıyla daha olgun bir ilişki kurmalarına yardımcı olmaktadır.

Müdahale Programları: Çocuklardaki sosyal yetkinliğin gelişmesi için kişisel özellikler, aile ve okul çevresi konuları bazen yeterli gelmeyebilir. Bazen özel olarak müdahale edilmesi gereken durumlar görülebilir. Özel gereksinimli bireylere ve travmatik beyin hasarı geçirmiş olan çocuklara yönelik geliştirilen müdahale programları ile onlardaki sosyal yetkinlik artırılabilir. Denham ve arkadaşları (2006) tarafından üç yıl boyunca uygulanan bir proje sayesinde, programın uygulandığı bireylerde sosyal yeterlilik artırılmıştır.

Sosyal yetkinlik düzeyi düşük olan çocukların çevresiyle ilişkilerinde sorunlar yaşadıkları ve çeşitli davranış problemleri gösterdikleri görülmektedir (Ogelman ve Topaloğlu, 2012).

2.7. Davranış Problemleri

Davranış; insanlar tarafından sergilenen tüm zihinsel ve fiziksel aktiviteler olarak tanımlanabilir (Esin ve Dursun, 2014). DSM-V'e göre ise, toplumda var olan diğer insanların haklarının veya kişinin yaşına göre ortaya çıkan toplumsal normların ya da kuralların çiğnendiği, tekrar tekrar ortaya çıkan ve ısrarcı bir tutumun olduğu davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Yüksek Usta, 2014; Esin ve Dursun, 2014). Erbaş (2002), davranış problemlerini bireyin hem kendisine hem çevresine zarar veren, öğrenmesini engelleyen ve sosyal ilişkilerini olumsuz etkileyen tüm davranışlar olarak tanımlamaktadır. Yörükoğlu (1998) ise davranış problemlerini, ruhsal ve bedensel nedenlere bağlı olarak çocukların çevreleriyle sürekli çatışma içinde oldukları ve kendilerini gergin hissettiren, dikkat çekici, özel koşullarda meydana gelen ve rahatsız edici davranışlar olarak tanımlamaktadır.

2.7.1. Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Görülen Davranış Problemleri

Anselmi ve arkadaşları (2004) tarafından Brezilya'daki okul öncesi öğrencileri arasında davranış problemlerinin incelendiği çalışmada çocuklarında %31,8 ile agresif, hiperaktif, öfke ve itaatsiz davranışların ilk sırada yer aldığı saptanmıştır. Okul öncesi dönem çocuklarında davranış problemleri genelde içselleştirilmiş ve dışsallaştırılmış davranış problemleri olarak iki başlık altında incelenmektedir.

Saldırganlık, karşı gelme, dürtüsellik, hiperaktivite gibi davranış problemleri dışsallaştırılmış davranış problemleri olarak kabul edilirken utanma, içe dönük ve endişeli olma, çekingenlik davranışları içselleştirilmiş davranış problemleri olarak kabul edilmektedir (Stacks ve Goff, 2006). Dışsallaştırılmış davranış problemlerine erken çocukluk döneminden başlayarak müdahale edilmezse, çocuğun ileride şiddete meyilli ve psikolojik açıdan problemlili bir yetişkin olmasına sebebiyet verebilir (Owens ve Shaw 2003). İçselleştirilmiş davranış problemlerine de erken çocukluk döneminde müdahale edilmezse, çocuk kendini toplumdaki soyutlayabilir ve depresyon gibi ruhsal bozukluklar yaşayabilir (Yaralı ve Özkan, 2006). Okullarda çoğunlukla dışsallaştırılmış davranış problemleri ön plana çıkmaktadır ayrıca içselleştirilmiş davranış problemleri doğrudan gözlemlenemedikleri için genelde yetişkinler tarafından bir davranış problemi olarak adlandırılmazlar (Yüksek Usta, 2014).

Çocuklarda görülen davranış problemlerinde anne-baba ve çocuk arasındaki etkileşim çok önemlidir. Anne ve baba arasındaki iletişimsel problemler, boşanma ya da aile içindeki kavgalar, çocuğun aile içerisinde yeterince ilgi görmemesi gibi nedenler çocuklarda tırnak yeme, alt ıslatma, okula gitmemek konusunda ısrarcı olma, inatlaşma ve yalan söyleme gibi davranış problemlerine sebebiyet verebilir (Anselmi vd., 2004).

Davranış problemlerinden Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB), bünyesinde iki ayrı bozukluğu barındırır. Bunlar aşırı hareketlilik ve dikkat eksikliğidir. Bu yüzden DSM-V’te bu iki problemi birlikte ifade edebilmek için DEHB olarak tanılanmıştır (Akt. Yüksek Usta, 2014). DEHB, dikkatsizlik, dürtüsellik ve aşırı hareketlilikle birlikte görülen bir davranış problemidir. Okul dönemi çocuklarında görülme sıklığı %3 ile %7 oranlarındadır (Sayal, 2017). DEHB tanısı olan çocuklar sıklıkla dikkatsizlik, düzensizlik, kurallara uymakta güçlük çekme, aşırı derecede konuşma, dinleme becerisinde sıkıntı yaşama, huzursuzluk, sırasını bekleyememe gibi davranışlar sergilerler ve bu yüzden problemlili çocuklar olarak adlandırılırlar (Fabiano vd., 2013). DEHB tanısı alan bireylerde görülen sıkıntılar gelişim dönemlerine göre farklılık gösterebilir. Okul öncesi dönem çocuklarında sıklıkla hiperaktivite öne çıkmakta ve bu çocuklar akranlarıyla

oyunmakta sıkıntı yaşamaktadırlar. Okul döneminde ise akademik alanda başarısızlık, kurallara uymakta güçlük ve arkadaşlık ilişkilerini sürdürmek konusunda sıkıntı yaşamaktadırlar (Power vd., 2009). Ayrıca DEHB tanısı alan çocuklarda bir amaca dayalı olmayan aşırı hareketlilik görülmektedir. Bu amaçsızca gerçekleştirilen aşırı hareketlilik çocukların bilişsel, motor ve sosyal gelişimini olumsuz etkilemektedir. Yaşamın ileriki yıllarında da devam etmesi olası olduğu ve daha büyük problemlere sebebiyet verme ihtimali olduğu için, erken yaşta tanılanması ve müdahale edilmesi çok önemlidir (Liu, 2004).

Bir diğer dışsallaştırılmış davranış problemi ise, karşı gelme bozukluğu olarak ele alınabilir (KGB). KGB, genellikle huysuz davranma, ortamda bulunan otorite figürüyle tartışmaya girme ve ona karşı gelme, kuralları çiğneme, başkalarını isteyerek ve bilerek kızdırma, yaptığı hatalardan dolayı başkalarını suçlama, kin tutma ve kızma davranışlarıyla görülen bir davranış bozukluğudur (Şahin, 2018).

Okul öncesi çocuklarda görülen saldırganlık davranışı, olumlu davranışların tam tersidir. Olumlu davranışlar, karşısındaki bireyin iyiliğini düşünerek ortaya çıkarken saldırgan davranışlar başkalarına saygıdan uzak, başkalarının haklarını gözetmeyen, yıkıcı davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Hastings vd., 2006). Okul öncesi dönemde ortaya çıkan saldırganlık davranışlar empati kurma becerisi ve sempati becerisiyle ters orantılı olarak görülürken yetişkinliğe doğru ilerledikçe bu orantı daha da güçlenir (Miller ve Eisenberg, 1988).

İçselleştirilmiş davranış problemleri dıştan bakıldığında genelde fark edilmeyen, dışarıdan gözlenmesi pek mümkün olmayan davranışlar olması nedeniyle de gizli olarak adlandırılan davranışlardır. Utangaç davranmak, içe kapanıklık, grup etkinliklerine katılmaktan sakınma, kaygı ve korku, alıngan ve ilgisiz davranma içselleştirilmiş davranış problemlerine örnek olarak gösterilebilir. İçselleştirme davranış problemi olarak adlandırılan anksiyete (kaygı) nedensiz bir sıkıntı ve endişe duygusu olarak tanımlanabilir. İçselleştirilmiş davranış problemlerinin erken yaşta tespiti yapılarak önlem alınması, çocuğun ileriki yaşantısında ortaya çıkması muhtemel depresyon gibi ruhsal bozuklukların önlenmesi adına çok önemlidir (Özbey ve Alisinanoğlu, 2009).

Okul öncesi dönemde görülen davranış problemleri, birtakım değişkenlerle (çocuğun yaşı, çocuğun cinsiyeti, anne ve babanın meslek grupları, anne-baba yaşı, çocuğun doğum sırası) ilişkilendirilmektedir (Doctroff ve Arnold 2004).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölüm içerisinde araştırmanın modeli, araştırmanın nerede ve ne zaman yapıldığı, araştırmanın çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerin toplanması, verilerin değerlendirilmesinde kullanılan yöntemler, araştırmanın etik yönü ve araştırmanın sınırlılıklarıyla ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada baba katılımının okul öncesi çocuklarının sosyal yetkinlik ve davranış sorunları üzerine etkisini incelemek amacıyla ilişkisel tarama modeli seçilmiştir. İlişkisel tarama modeli; İki veya daha fazla sayıdaki değişken arasında değişimin varlığını veya derecesini belirlemek amacıyla uygulanan modele denir (Karasar 2009).

3.2. Araştırmanın Yeri ve Tarihi

Bu araştırma, Karabük İli ve Safranbolu İlçesinde bulunan anaokullarında gerçekleştirilmiştir. Araştırmada kullanılan veriler 2018-2019 eğitim-öğretim dönemine aittir.

3.3. Araştırmanın Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu restgele örnekleme yöntemiyle belirlenen beş anaokulundan 4-6 yaş grubu 293 çocuk, bu çocukların babaları oluşturmaktadır.

Tablo 1’de çalışma grubunun demografik bilgilerine ilişkin yüzde-frekans dağılımları görülmektedir.

Tablo 1. Demografik Özelliklere İlişkin Frekans Yüzde Dağılımları

		Frekans	%
Cinsiyet	Kız	138	47,1
	Erkek	155	52,9
Çocuk Yaş	4 Yaş	100	34,1
	5 Yaş	147	50,2
	6 Yaş	46	15,7
Doğum sırası	İlk çocuk	155	52,9
	2. çocuk	105	35,8
	3. çocuk ve sonrası	33	11,3
Anne Yaş	20-25 Yaş	13	4,4
	26-30 Yaş	58	19,8
	31-35 Yaş	122	41,6
	36-40 Yaş	67	22,9
	40 ve üzeri	33	11,3
Baba yaş	26-30 Yaş	19	6,5
	31-35 Yaş	108	36,9
	36-40 Yaş	100	34,1
	40 ve üzeri	66	22,5
Anne Öğrenim Durumu	İlkokul	31	10,6
	Ortaokul	37	12,6
	Lise	88	30,0
	Önlisans	43	14,7
	Lisans	78	26,6
	Lisanüstü	16	5,5
Baba Öğrenim Durumu	İlkokul	15	5,2
	Ortaokul	24	8,2
	Lise	95	32,4
	Önlisans	37	12,6
	Lisans	83	28,3
	Lisanüstü	39	13,3
Anne Çalışma Durumu	Çalışıyor	118	40,3
	Çalışmıyor	175	59,7
Çocuk sayısı	1 Çocuk	68	23,2
	2 Çocuk	173	59,0
	3 Çocuk ve üzeri	52	17,7
Gelir Durumu Algısı	Düşük	20	6,8
	Orta	136	46,4
	İyi	137	46,8

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların %52,9'unun erkek, %47,1'inin ise kız olduğu, yaşlarına göre dağılımlarına bakıldığında %34,1 ile 4 yaş, %50,2 ile 5 yaş ve %15,7 ile 6 yaş olduğu görülmektedir. Çocuk sıralamasına bakıldığında büyük çoğunluğun %52,9 oranla 1. çocuk olduğu saptanmıştır. Annelerin en yüksek oranla %41,6 31-35 yaş aralığında oldukları, babaların ise %36,9 ile en fazla 31-35 yaş

aralığında olduğu görülürken 36-40 yaş aralığında olanların oranı %34,1'dir. Anne öğrenim durumunda ilk sırada lise mezunu olan anneler gelirken %30,0, baba öğrenim durumunda da en önde lise mezunu olan babaların oranı %32,4 gelmektedir. Annelerin %40,3'ünün aktif çalışma hayatına katıldığı gözlenmektedir. Ailelerin sahip oldukları çocuk sayısına bakıldığında ailelerin %59'unun iki çocuğa sahip oldukları görülmektedir. Geliri Orta gelir seviyesinde algılayan ailelerin oranının %46,4 olduğu görülürken iyi gelir seviyesinde olduğunu algılayan ailelerin oranının ise %46,8 olduğu görülmektedir.

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada çocuğun ailesiyle ilgili bilgi alabilmek amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan "Kişisel Bilgi Formu", baba katılımının çocukların davranış problemleri üzerine olan etkisini incelemek için Sımsıkı ve Şendil (2014) tarafından geliştirilen ve babaların doldurduğu "Baba Katılım Ölçeği", ve çocukların sosyal yetkinlik düzeylerinin incelenmesi ve davranışlarının değerlendirilebilmesi için LaFreniere ve Dumas (1996) tarafından geliştirilen, Çorapçı ve arkadaşları (2010) tarafından Türkçe'ye uyarlaması yapılan ve öğretmenler tarafından doldurulan "Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği" kullanılmıştır.

3.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan bu formda çocuk ve çocuğun anne-babasıyla ilgili demografik bilgileri öğrenmek amacıyla oluşturulan maddeler yer almıştır. Formda çocuğun cinsiyeti, çocuğun yaşı, doğum sırası, anne- baba yaşı, anne -baba öğrenim durumu, anne-baba çalışma durumu, sahip olunan çocuk sayısı ve gelir durumu algısı ile ilgili sorular bulunmaktadır.

3.4.2. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ)

Bu araştırmada kullanılan Baba Katılım Ölçeği Sımsıkı ve Şendil (2014) tarafından 3-6 yaş arasında çocuk sahibi olan babaların çocuklarıyla ne tür

etkinliklere katılım sağladıklarını ve ne sıklıkta katıldıklarını tespit etmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin üç alt boyutu vardır ve 37 maddeden oluşmaktadır.

Ölçeğin 17 maddeden oluşan Keyfi Meşguliyet alt boyutu (KM) babanın çocuğuyla gerçekleştirdiği serbest zaman etkinliklerini ve çocukla oynanan çeşitli oyunları kapsamaktadır. 1, 3, 5, 7, 10, 12, 14, 15, 20, 21, 23, 25, 28, 31, 33, 35, 37. maddeler KM alt boyutu maddeleridir. 12 maddeden oluşan İlgili ve Yakınlık alt boyutu (İY) çocuğun yaşadıklarına ilgili ve duyarlı davranmak, çocuğa fiziksel ya da sözel ilgi göstermek gibi aktiviteleri kapsamaktadır. 6, 9, 13, 17, 18, 19, 22, 27, 30, 32, 34, 36. maddeler İY alt boyutu maddeleridir. 8 Maddeden oluşan Temel Bakım alt boyutu (TB) ise çocuğun günlük ihtiyaçlarının ve fiziksel ihtiyaçlarının karşılanmasını belirten çeşitli aktiviteleri kapsamaktadır. 2, 4, 8, 11, 16, 24, 26, 29. maddeler TB alt boyutu maddeleridir

BAKÖ beşli likert tipi ölçek üzerinden cevaplanan davranış biçimleri şeklinde maddelerden oluşmaktadır. “Her zaman böyledir” seçeneği 5 puan, “Çoğunlukla böyledir” seçeneği 4 puan, “Bazen böyledir” seçeneği 3 puan, “Nadiren böyledir” seçeneği 2 puan, “Hiçbir zaman böyle değildir” seçeneği 1 puan olarak değerlendirilmektedir. Bu sayede ölçeği yanıtlayan babaların maddelerde belirtilen davranışları ne sıklıkla gerçekleştirdiklerini ifade etmeleri sağlanmıştır. Her boyut için ayrı ayrı puan elde edilebildiği gibi ölçek toplam puanı da kullanılabilir. Babaların ölçekten yüksek puan almaları, baba katılımlarının da yüksek olduğunu göstermektedir. Alt boyutların Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları, KM boyutu için .89, TB boyutu için .83, İY boyutu için .85 ve BAKÖ Toplam puanı için .92 olarak bulunmuştur (Sımsıkı ve Şendil, 2014).

3.4.3. Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 Ölçeği (SYDD-30)

LaFreniere ve Dumas (1996) tarafından geliştirilmiş olan Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği-30 (SYDD-30), erken çocukluk dönemi ve okul öncesi dönemlerinde risk altındaki çocukları belirlemede kullanılan bir ölçüm aracıdır. Ölçek, okul öncesi dönemdeki çocukların kızgınlık-saldırganlık ve

anksiyete ile içedönüklük gibi duygusal ve davranış sorunları belirtileri, bu dönemde gelişmesi beklenen sosyal beceriler de niceliksel olarak değerlendirilmektedir.

Ölçeğin Türkçeye uyarlaması 2010 yılında Çorapçı ve arkadaşları tarafından yapılmıştır. Ölçek üç alt boyuttan oluşmaktadır. Her alt boyutta 10 madde bulunmaktadır. Birinci alt boyut olan Sosyal Yetkinlik (SY) alt boyutu, çocukların arkadaşlarıyla birlikteyken karşılaştıkları anlaşmazlık durumlarına çözüm yolları aramalarını ve işbirliği gibi olumlu özellikleri ölçer. İlgili maddeler 2, 6, 11, 13, 15, 17, 20, 22, 27, 30 numaralı maddelerdir. İkinci alt boyut olan Kızgınlık ve Saldırganlık (KS) alt boyutu, yetişkinlere karşı gelme ve arkadaşlık ilişkilerinde ise dışsallaştırılmış davranış problemlerini ölçer. İlgili maddeler 3, 4, 5, 10, 16, 18, 24, 25, 28, 29 numaralı maddelerdir. Üçüncü alt boyut olan Anksiyete-İçe Dönüklük (Aİ) alt boyutu ise, çocukların depresif olma, üzgün olma ve grup içerisinde çekingen davranma gibi içselleştirilmiş davranış problemlerini ölçer. İlgili maddeler 1, 7, 8, 9, 12, 14, 19, 21, 23, 26 numaralı maddelerdir. Ölçek 6'lı Likert Tipi bir ölçek olup, 1=Hiçbir zaman, 2 ya da 3=Bazen, 4 ya da 5=Sık sık, 6=Her zaman olarak değerlendirilmektedir. Ölçek öğretmenler ya da ebeveynler tarafından doldurulabilir. SY, KS ve Aİ alt ölçekleri için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları sırasıyla .88, .87, ve .84 olarak bulunmuştur. Her alt ölçek için madde toplam korelasyon katsayıları .41 ve üstünde bulunmuştur. Bu değerler, yüksek düzeyde iç tutarlılığa işaret etmektedir. Pearson korelasyon analizi sonuçları SY, KS ve Aİ alt ölçekleri için test-tekrar test güvenilirlik katsayılarının anlamlı olduğunu ortaya koymuştur. Üç aylık süre içerisinde çocukların puanlarındaki değişikliği incelemek için uygulanmış olan bağımlı gruplar t-testinin sonuçları, SY ve KS puanlarının anlamlı şekilde yükseldiğini, Aİ puanlarında ise fark olmadığını göstermiştir. Tüm sına ölçütleri dikkate alındığında, modelin veri ile uyumunun yeterli olduğu görülmüştür. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik sonuçları ise sırasıyla .64, .71 ve .45 bulunmuştur.

Ölçekten alınan puanlar yorumlanırken KS alt boyutunda 90. yüzdeliğe denk gelen bir puan için çocuğun kendi cinsiyetinden ve arkadaşlarından %90 oranla daha kızgın ve saldırgan olduğunu göstermektedir. Aİ alt boyutunun 90. yüzdeliğine denk gelen bir puan için çocuğun kendi cinsiyetindeki ve yaş grubundaki çocuklardan %90

oranda daha fazla anksiyete ve içe dönük davranışlar sergilediği anlamına gelmektedir. SY alt boyutunda 90. yüzdeliğe denk gelen bir puan yine çocuğun kendi cinsiyetinden ve yaş grubundan olan çocuklara göre %90 oranda sosyal beceri konusunda zorluk yaşadığı anlamını taşımaktadır. Yani ölçekte yüksek puanlar yüksek kırgınlık, yüksek sosyal yetkinlik ve yüksek içe dönüklüğü; düşük puanlar ise düşük kırgınlık, düşük sosyal yetkinlik ve düşük içe dönüklüğü göstermektedir (Çorapçı vd., 2010). Ölçek her çocuk için öğretmeni tarafından ayrı olarak doldurulmuştur.

3.5. Verilerin Toplanması

Veriler toplanmadan önce Etik Kurul İzni (EK-4), ölçek sahiplerinin çalışmada kullanılabilmesi için verdikleri ölçek izinleri (EK-1, EK-2), Karabük İli Valilik İzni (EK-3) alınmıştır. Gerekli izinlerin alınmasının ardından verilerin toplanması için 2018-2019 eğitim-öğretim Güz Döneminin sonu beklenmiş, böylece öğretmenlerin çocukları daha yakından tanınması amaçlanmıştır. Araştırma hakkında çalışma yapılacak okullardaki idareci ve öğretmenlere bilgilendirme yapılmış, öğretmenler aracılığıyla da çocukların babalarına ölçek araçları ulaştırılmıştır. Babalara öncelikli olarak öğretmenler aracılığıyla bilgi formları daha sonra 550 babaya Baba Katılım Ölçeği gönderilmiştir. Ancak bu ölçeklerden 310 tanesi geri dönmüştür. Yapılan incelemelerde de araştırmanın sınırlılıkları dolayısıyla elenen ölçekler olmuş ve toplamda 293 ölçek çalışmaya dahil edilmiştir.

Baba Katılım Ölçeğini doldurup geri gönderen babaların çocuklarının sosyal yetkinliklerini değerlendirmeleri için sınıf öğretmenlerine Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçekleri verilmiştir. Toplam 19 öğretmene ölçeğin nasıl doldurulacağı hakkında bilgi verilerek ölçeği her çocuk için ayrı ayrı doldurulması istenmiştir. Veriler yaklaşık 15 günde toplanmıştır.

3.6. Verilerin Değerlendirilmesinde Kullanılan Yöntemler

Bu çalışmada toplanan veriler bilgisayar ortamına girilerek SPSS program ile analiz edilmiştir. Değişkenlerin normal dağılım durumları araştırılırken Kolmogrov Smirnov Z Testi uygulanmıştır. Basıklık ve çarpıklık sonuçlarına bakılmış ve verilerin normal dağılım gösterdiği görülmüştür.

Normal dağılım gösteren ikili ilişkisiz örneklerden elde edilen puanların birbirinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test etmek için t-Testi, iki ya da daha çok örneklemin ortalamasının birbirinden anlamlı farklılık gösterip göstermediğini test etmek için ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testi uygulanmıştır. Sonuçlar yorumlanırken anlamlılık düzeyi 0,05 olarak alınmış, farkın kaynağının belirlenmesinde Tukey Testi'nden yararlanılmıştır.

3.7. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmada kullanılacak ölçeklerle ilgili öncelikli olarak ölçek sahiplerine mail atılarak izin istenmiş ve gerekli izinler 02.03.2018 ve 04.03.2018 tarihlerinde alınmıştır. Ölçeklerin okullarda uygulanabilmesi için 05.04.2018 tarih ve 2018/04 toplantı numaralı ve Karar 6 numaralı Karabük Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu İzni, Karabük İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından 05.10.2018 Tarihli ve 44653020-605.01-E.18453111 Sayılı Araştırma İzni alınarak veri toplama süreci başlatılmıştır.

3.8. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırma 2018-2019 Eğitim Öğretim dönemine ait olup 4-6 Yaş arası Okul Öncesi Dönem çocuklarıyla sınırlıdır.
- Araştırmanın verileri “Baba Katılım Ölçeği”, “Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 Ölçeği” verileriyle sınırlıdır.

- Araştırma normal gelişim gösteren ve aile bütünlüğü devam eden çocuklarla sınırlıdır.

4. BULGULAR

Araştırmanın bu kısmında baba katılımı ile sosyal yetkinlik ve davranış problemleri arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı incelenmiştir. Ayrıca sosyo-demografik değişkenler ile baba katılımı arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına ve yine sosyo-demografik değişkenler ile sosyal yetkinlik ve davranış problemleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakılmıştır.

Tablo 2’de BAKÖ ile SYDD-30 Ölçeğinden elde edilen puanların korelasyon sonuçları gösterilmektedir.

Tablo 2. BAKÖ Puanları ile SYDD-30 Puanları Arasındaki Korelasyon

BAKÖ		SYDD-30		
		Sosyal Yetkinlik	Kızgınlık ve Saldırganlık	Anksiyete ve İç Dönüklük
Keyfi-Meşguliyet	r	-0,073	0,029	-0,006
	p	0,213	0,627	0,912
İlgi ve Yakınlık	r	-0,008	0,099	0,015
	p	0,895	0,091	0,800
Temel Bakım	r	0,019	-0,090	-0,035
	p	0,743	0,125	0,547
Toplam	r	-0,037	0,011	-0,013
	p	0,526	0,849	0,831

Tablo 2’ye göre BAKÖ alt boyutları ve toplam puanları ile SYDD-30 alt boyut puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Buna göre baba katılımı düzeyi ile çocukların sosyal yetkinlik ve davranış problemleri arasında bir ilişki olmadığı söylenebilir.

Tablo 3’te sahip olunan çocuğun cinsiyetine göre BAKÖ’den alınan puanların t-Testi sonuçları görülmektedir.

Tablo 3. BAKÖ Puanlarının Çocuk Cinsiyetine Göre t-Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	Ort.	Ss	t	p
Keyfi-Meşguliyet	Kız	138	42,28	11,13	0,182	0,855
	Erkek	154	42,03	11,61		
İlgi ve Yakınlık	Kız	137	15,86	3,93	-2,845	0.005*
	Erkek	155	17,53	5,81		
Temel Bakım	Kız	137	22,23	7,11	2,656	0.008*
	Erkek	155	20,15	6,25		
Toplam	Kız	137	80,40	18,83	0,287	0,774
	Erkek	154	79,73	20,59		

*p<0,05

Tablo 3'e göre, çocukların cinsiyeti ile BAKÖ'den alınan puanlarda, İlgi ve Yakınlık alt boyutunda [$t_{(290)}=2.845$, $p<0,05$] ve Temel Bakım alt boyutunda [$t_{(290)}=2.656$, $p<0,05$] anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. İlgi ve Yakınlık alt boyutunda erkek çocuğa sahip babaların puan ortalamalarının (Ort.=17,53) kız çocuğa sahip olan babaların puan ortalamalarından (Ort.=15,86) daha yüksek olduğu saptanmıştır. Temel Bakım alt boyutunda ise kız çocuğa sahip babaların puan ortalamalarının (Ort.=22,23), erkek çocuğa sahip babaların puan ortalamalarından (Ort.=20,15) daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Babaların İlgi ve Yakınlık alt boyutunda erkek çocuklarıyla daha fazla ilgilendikleri görülürken, temel bakım verme konusunda kız çocuklarına daha fazla ilgi gösterdikleri söylenebilir.

Tablo 4'te sahip olunan çocuğun yaşına göre BAKÖ'den alınan puanların ANOVA sonuçları görülmektedir.

Tablo 4. BAKÖ Puanlarının Çocuk Yaşına Göre ANOVA Sonuçları

Alt Boyutlar	Çocuk Yaş	N	Ort.	Ss	F	p
Keyfi-Meşguliyet	4 yaş	99	42,11	10,30	0,160	0,852
	5 yaş	147	42,43	11,81		
	6 yaş	46	41,34	12,28		
İlgi ve Yakınlık	4 yaş	100	16,89	5,46	0,184	0,832
	5 yaş	146	16,78	4,95		
	6 yaş	46	16,34	4,67		
Temel Bakım	4 yaş	100	20,57	6,80	0,834	0,435
	5 yaş	146	21,63	6,81		
	6 yaş	46	20,73	6,38		
Toplam	4 yaş	99	79,57	19,23	0,309	0,735
	5 yaş	146	80,87	20,15		
	6 yaş	46	78,43	19,86		

Tablo 4'e göre, çocuk yaşı ile BAKÖ'den alınan puanlar arasında anlamlı bir farklılık yoktur [$F_{(2-288)}=0,309$, $p>0,05$]. Buna göre, çocuğun yaşının baba katılımında anlamlı düzeyde bir farka neden olmadığı söylenebilir.

Tablo 5'te çocuğun doğum sırası göre BAKÖ'den alınan puanların ANOVA sonuçları görülmektedir.

Tablo 5. BAKÖ Puanlarının Çocuğun Doğum Sırasına Göre ANOVA Sonuçları

Alt Boyutlar	Doğum sırası	N	Ort.	Ss	F	p	Anlamlı Fark
Keyfi-Meşguliyet	1. sırada	154	40,68	10,90	3,568	0,029*	1. ve 2. arasında
	2. sırada	105	44,47	11,60			
	3. sırada	33	41,60	11,88			
İlgi-Yakınlık	1. sırada	155	16,10	4,38	3,359	0,036*	1. ve 2. arasında
	2. sırada	104	17,75	6,09			
	3. sırada	33	16,57	4,10			
Temel Bakım	1. sırada	155	20,82	6,91	0,695	0,500	
	2. sırada	104	21,75	6,07			
	3. sırada	33	20,60	7,90			
Toplam	1. sırada	154	77,62	19,02	3,406	0,035*	1. ve 2. arasında
	2. sırada	104	84,03	19,85			
	3. sırada	33	78,78	21,29			

* $p<0,05$

Tablo 5'e göre, çocuk doğum sırası ile BAKÖ puanları arasında, Keyfi-Meşguliyet alt boyutunda [$F_{(2-289)}=3,568$, $p<0,05$], İlgi ve Yakınlık Alt boyutunda [$F_{(2-289)}=3,359$, $p<0,05$] ve BAKÖ Toplam [$F_{(2-289)}=3,406$, $p<0,05$] puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Bu farklılığın 1. ve 2. sırada doğan çocuklardan kaynaklandığı görülmüştür. Çocuğu 2. sırada doğan babaların Keyfi-Meşguliyet, İlgi-Yakınlık alt boyut puan ortalamalarının ve BAKÖ toplam puan ortalamaları (Ort.=44,47, 17,75, 84,03), çocuğu 1. sırada doğan babaların puanlarından (Ort.=40,68, 16,10, 77,62) daha yüksek bulunmuştur. Buna göre çocuğu 2.sırada doğan babaların baba katılım düzeyi daha yüksek denilebilir.

Tablo 6'da anne yaşına göre BAKÖ'den alınan puanların ANOVA sonuçları görülmektedir.

Tablo 6. BAKÖ Puanlarının Anne Yaşına Göre ANOVA Sonuçları

Alt Boyutlar	Anne Yaşı	N	Ort.	Ss	F	p
Keyfi-Meşguliyet	20-25 Yaş	13	44,15	11,46	1,927	0,106
	26-30 Yaş	58	39,17	9,71		
	31-35 Yaş	122	41,73	11,75		
	36-40 Yaş	66	44,19	11,30		
	40 Yaş ve üzeri	33	44,06	12,05		
İlgi ve Yakınlık	20-25 Yaş	13	18,30	7,95	1,654	0,161
	26-30 Yaş	58	15,56	3,54		
	31-35 Yaş	121	16,56	5,19		
	36-40 Yaş	67	17,35	5,04		
	40 Yaş ve üzeri	33	17,66	5,44		
Temel Bakım	20-25 Yaş	13	21,23	8,79	0,095	0,984
	26-30 Yaş	58	21,12	7,07		
	31-35 Yaş	121	20,93	6,44		
	36-40 Yaş	67	21,55	6,72		
	40 Yaş ve üzeri	33	20,96	6,74		
Toplam	20-25 Yaş	13	83,69	24,27	1,369	0,245
	26-30 Yaş	58	75,86	17,22		
	31-35 Yaş	121	79,25	19,89		
	36-40 Yaş	66	83,13	19,86		
	40 Yaş ve üzeri	33	82,69	20,83		

Tablo 6'ya göre anne yaşı ile BAKÖ'den alınan puanlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir [$F_{(4-286)}=1,369$, $p>0,05$]. Buna göre anne yaşının baba katılımında anlamlı düzeyde bir farka neden olmadığı söylenebilir.

Tablo 7'de baba yaşına göre BAKÖ'den alınan puanların ANOVA sonuçları görülmektedir.

Tablo 7. BAKÖ Puanlarının Baba Yaşına Göre ANOVA Sonuçları

Alt Boyutlar	Baba Yaşı	N	Ort.	Ss	F	p	Anlamlı Fark
Keyfi-Meşguliyet	26-30 Yaş	19	42,84	12,80	2,808	0,040*	31-35 Yaş ile 40 Yaş ve üzeri arasında
	31-35 Yaş	108	39,96	10,73			
	36-40 Yaş	100	43,40	11,28			
	40 Yaş ve üzeri	65	44,12	11,64			
İlgi ve Yakınlık	26-30 Yaş	19	16,84	5,24	2,467	0,062	
	31-35 Yaş	107	15,71	4,11			
	36-40 Yaş	100	17,39	5,81			
	40 Yaş ve üzeri	66	17,43	5,09			
Temel Bakım	26-30 Yaş	19	22,68	8,96	0,873	0,455	
	31-35 Yaş	107	20,39	6,59			
	36-40 Yaş	100	21,47	6,50			
	40 Yaş ve üzeri	66	21,36	6,64			
Toplam	26-30 Yaş	19	82,36	25,29	2,667	0,048*	31-35 Yaş ile 40 Yaş ve üzeri arasında
	31-35 Yaş	107	75,80	17,54			
	36-40 Yaş	100	82,26	20,24			
	40 Yaş ve üzeri	65	82,95	19,90			

* $p<0,05$

Tablo 7'de baba yaşına göre BAKÖ'nün Keyfi-Meşguliyet alt boyutunda [$F_{(3-288)}=2,808$, $p<0,05$] ve BAKÖ toplam puanlarında [$F_{(3-287)}=2,667$, $p<0,05$] anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Anlamlı farkın 31-35 yaş ile 40 yaş ve üzeri babalar arasında olduğu tespit edilmiştir. Anlamlı farklılığı yorumlamak için puan ortalamalarına bakıldığında Keyfi-Meşguliyet alt boyutunda ve BAKÖ toplam puanlarında 40 yaş ve üzeri babaların puan ortalamalarının (Ort.=44,12, Ort.=82,95), 31-35 yaşındaki babaların puan ortalamalarından (Ort.=39,96, Ort.=75,80) daha yüksek olduğu bulunmuştur. Buna göre 40 yaş ve üzeri babaların 31-35 yaşındakilere göre daha fazla ilgilendikleri söylenebilir.

Tablo 8’de anne öğrenim durumuna göre BAKÖ’den alınan puanların ANOVA sonuçları görülmektedir.

Tablo 8. BAKÖ Puanlarının Anne Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

Alt Boyutlar	Anne Öğrenim	N	Ort.	Ss	F	p	Anlamli Fark
Keyfi- Meşguliyet	İlkokul	31	47,54	12,68	2,366	0,040*	İlkokul ile Lisans mezunları arasında
	Ortaokul	37	42,00	10,57			
	Lise	88	42,28	10,93			
	Önlisans	43	43,30	10,92			
	Lisans	77	39,83	11,68			
	Lisansüstü	16	39,43	9,97			
İlgi ve Yakınlık	İlkokul	31	19,25	7,42	2,286	0,046*	İlkokul ile Lisans mezunları arasında
	Ortaokul	37	16,18	3,58			
	Lise	87	16,31	4,67			
	Önlisans	43	17,37	5,60			
	Lisans	78	16,02	4,36			
	Lisansüstü	16	17,43	5,40			
Temel Bakım	İlkokul	31	23,48	7,60	1,393	0,227	
	Ortaokul	37	21,45	7,38			
	Lise	87	21,17	6,79			
	Önlisans	43	21,30	6,32			
	Lisans	78	20,39	5,99			
	Lisansüstü	16	18,68	7,30			
Toplam	İlkokul	31	90,29	23,59	2,557	0,028*	İlkokul ile Lisans mezunları arasında
	Ortaokul	37	79,64	16,82			
	Lise	87	79,80	19,46			
	Önlisans	43	81,97	19,64			
	Lisans	77	76,24	18,90			
	Lisansüstü	16	75,56	18,99			

*p<0,05

Tablo 8’e göre anne öğrenim durumu ile BAKÖ’nün Keyfi-Meşguliyet alt boyutunda [$F_{(5-286)}=2,366$, $p<0,05$], İlgi ve Yakınlık alt boyutunda [$F_{(5-286)}=2,286$, $p<0,05$] ve BAKÖ Toplam puanlarında [$F_{(5-285)}=2,557$, $p<0,05$] anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Anlamlı farklılığın ilkokul mezunu anneler ile lisans mezunu anneler arasında olduğu bulunmuştur. Ortalamalarına bakıldığında ise annenin ilkokul mezunu olduğu durumda Keyfi-Meşguliyet (Ort.=47,54), İlgi ve Yakınlık alt boyutunda (Ort.=19,25) ve BAKÖ toplam puanlarında (Ort.=90,29) lisans mezunu annelere göre (Ort.=39,83, Ort.=16,02, Ort.=76,24) daha yüksek olarak tespit edilmiştir. Buna göre verilere göre annenin ilkokul mezunu olduğu ailelerde Keyfi-

Meşguliyet, İlgi ve Yakınlık alt boyutunda ve BAKÖ toplam puanlarında, baba katılımının daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 9’da baba öğrenim durumuna göre BAKÖ’den alınan puanların ANOVA sonuçları görülmektedir.

Tablo 9. BAKÖ Puanlarının Baba Öğrenim Durumuna Göre ANOVA sonuçları

Alt Boyutlar	Baba Öğrenim	N	Ort.	Ss	F	p	Anlamlı Fark
Keyfi- Meşguliyet	İlkokul	15	39,80	10,67	2,549	0,028*	Ortaokul ile lisans arasında
	Ortaokul	24	47,50	14,26			
	Lise	95	43,57	11,15			
	Önlisans	37	42,72	11,32			
	Lisans	82	39,41	10,38			
	Lisansüstü	39	41,51	11,11			
İlgi- Yakınlık	İlkokul	15	15,73	4,06	1,307	0,261	
	Ortaokul	24	19,04	7,54			
	Lise	94	16,60	5,15			
	Önlisans	37	16,35	3,62			
	Lisans	83	16,39	4,88			
	Lisansüstü	39	17,20	4,86			
Temel Bakım	İlkokul	15	21,06	4,60	2,010	0,077	
	Ortaokul	24	23,87	7,64			
	Lise	94	22,02	6,99			
	Önlisans	37	21,08	5,70			
	Lisans	83	20,18	7,13			
	Lisansüstü	39	19,38	5,72			
Toplam	İlkokul	15	76,60	16,72	2,480	0,032*	Ortaokul ile lisans arasında
	Ortaokul	24	90,41	24,77			
	Lise	94	82,25	20,10			
	Önlisans	37	80,16	17,74			
	Lisans	82	75,98	18,63			
	Lisansüstü	39	78,10	18,72			

*p<0,05

Tablo 9’a göre baba öğrenim durumu ile BAKÖ’nün Keyfi-Meşguliyet alt boyutunda alınan puanlarda [$F_{(5-286)}=2,549$, $p<0,05$] ve BAKÖ Toplam puanlarında [$F_{(5-285)}=2,480$, $p<0,05$] anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Anlamlı farklılığın ortaokul mezunu babalar ile lisans mezunu babalar arasında olduğu tespit edilmiştir. Anlamlı farklılığı yorumlamak için ortalamalara bakıldığında ortaokul mezunu babaların puan ortalamalarının (Ort.=47,50, 90,41), lisans mezununun babaların puan

ortalamalarından (Ort.=39,41, 75,98) daha yüksek olduğu görülmüştür. Buna göre Keyfi-Meşguliyet alt boyutunda ve BAKÖ Toplam puanlarında, ortaokul mezunu babaların baba katılım oranları lisans mezunu babalara göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 10’de anne çalışma durumuna göre BAKÖ’den alınan puanların t-Testi sonuçları görülmektedir.

Tablo 10. BAKÖ Puanlarının Anne Çalışma Durumuna Göre t-Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Anne Çalışma Durumu	N	Ort.	Ss	t	p
Keyfi-Meşguliyet	Çalışıyor	117	41,30	12,10	-1,040	0,299
	Çalışmıyor	175	42,72	10,85		
İlgi ve Yakınlık	Çalışıyor	118	16,35	4,86	-1,092	0,276
	Çalışmıyor	174	17,01	5,21		
Temel Bakım	Çalışıyor	118	19,97	6,52	-2,432	0,016*
	Çalışmıyor	174	21,91	6,79		
Toplam	Çalışıyor	117	77,63	20,46	-1,717	0,087
	Çalışmıyor	174	81,67	19,14		

*p<0,05

Tablo 10’da, anne çalışma durumuna göre BAKÖ’nün Temel Bakım alt boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır [$t_{(290)}=2,432$, $p<0,05$]. Temel Bakım alt boyutunda çalışmayan annelerin olduğu ailelerde baba katılım düzeyi (Ort.=21,91), çalışan annelerin olduğu ailelerdeki baba katılım düzeyinden (Ort.=19,97) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Diğer alt boyutlarda ve toplam puanda ise anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle anne çalışma durumunun baba katılımını sadece Temel Bakım alt boyutunda etkilediği söylenebilir. Annenin çalışmadığı ailelerde Temel Bakım alt boyutunda annenin çalıştığı ailelere göre baba katılımının daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 11’de sahip olunan çocuk sayısına göre BAKÖ’den alınan puanların ANOVA sonuçları görülmektedir.

Tablo 11. BAKÖ Puanlarının Sahip Olunan Çocuk Sayısına Göre ANOVA sonuçları

Alt Boyutlar	Sahip olunan çocuk	N	Ort.	Ss	F	p	Anlamli Fark
Keyfi-Meşguliyet	1 Çocuk	68	38,60	10,16	4,446	0,013*	1 çocuk ile 2 ve 3 çocuk arasında
	2 Çocuk	172	43,14	11,65			
	3 Çocuk ve üzeri	52	43,51	11,17			
İlgi ve Yakınlık	1 Çocuk	68	15,00	2,94	5,424	0,005*	1 çocuk ile 2 ve 3 çocuk arasında
	2 Çocuk	173	17,26	5,63			
	3 Çocuk ve üzeri	51	17,33	4,88			
Temel Bakım	1 Çocuk	68	20,54	6,70	0,416	0,660	
	2 Çocuk	173	21,20	6,67			
	3 Çocuk ve üzeri	51	21,64	7,10			
Toplam	1 Çocuk	68	74,14	16,82	4,093	0,018*	1 çocuk ile 2 çocuk arasında
	2 Çocuk	172	81,62	20,14			
	3 Çocuk ve üzeri	51	82,58	20,79			

*p<0,05

Tablo 11'e göre sahip olunan çocuk sayısı ile BAKÖ'nün Keyfi-Meşguliyet alt boyutu [$F_{(3-288)}=2,994$, $p<0,05$], İlgi ve Yakınlık alt boyutu [$F_{(3-288)}=4,360$, $p<0,05$] ve BAKÖ toplam puanlarında [$F_{(3-287)}=2,970$, $p<0,05$] anlamlı farklılık bulunduğu saptanmıştır. Anlamlı farklılığın Keyfi-Meşguliyet alt boyutunda ve İlgi ve Yakınlık alt boyutunda, bir çocuğa sahip olanlar ile iki çocuğa ve üç çocuk ve üzerine sahip olanlar arasında olduğu tespit edilmiştir. BAKÖ Toplam puanında ise bir çocuğa sahip olanlar ile iki çocuğa sahip olanlar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Puan ortalamalarına bakıldığında ise üç çocuğa sahip olan ailelerin Keyfi-Meşguliyet alt boyutunda, İlgi ve Yakınlık alt boyutunda puan ortalamalarının (Ort.=43,51, 17,33), bir çocuğa sahip ailelerin puan ortalamalarından (Ort.=38,60, 15,00) daha yüksek oldukları görülmüştür. BAKÖ toplam puanlarında ise üç çocuk ve üzeri çocuğa sahip olan babaların puan ortalamalarının (Ort.=82,58) iki çocuğa (Ort.=81,62) ve bir çocuğa (Ort.=74,14) sahip babaların puan ortalamalarından daha yüksek olduğu saptanmıştır. Buna göre iki çocuğa, üç ve üzeri çocuğa sahip ailelerde baba katılımının bir çocuğa sahip olanlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çocuk sayısı arttıkça baba katılım düzeyinin arttığı söylenebilir.

Tablo 12'de gelir düzeyi algısına göre BAKÖ'den alınan puanların ANOVA sonuçları görülmektedir.

Tablo 12. BAKÖ Puanlarının Gelir Düzeyi Algısına Göre ANOVA sonuçları

Alt Boyutlar	Gelir Seviyesi Algısı	N	Ort.	Ss	F	p
Keyfi-Meşguliyet	Düşük	20	45,90	12,52	1,270	0,282
	Orta	136	42,19	11,03		
	İyi	136	41,56	11,50		
İlgi-Yakınlık	Düşük	20	18,50	6,02	2,202	0,112
	Orta	136	16,20	4,32		
	İyi	136	17,03	5,56		
Temel Bakım	Düşük	20	22,25	5,99	2,327	0,099
	Orta	136	21,86	7,10		
	İyi	136	20,22	6,39		
Toplam	Düşük	20	86,65	21,40	1,377	0,254
	Orta	136	80,26	19,02		
	İyi	135	78,85	20,16		

*p<0,05

Tablo 12’ye göre gelir düzeyi algısı ile BAKÖ puanları arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır (p>0,05). Buna göre, gelir seviyesinin BAKÖ puanlarında anlamlı bir farka neden olmadığı söylenebilir.

Tablo 13’de çocuk yaşına göre SYDD-30 ölçeğinden alınan puanların ANOVA sonuçları görülmektedir.

Tablo 13. SYDD-30 Ölçeği Puanlarının Çocuk Yaşına göre ANOVA sonuçları

Alt Boyutlar	Çocuk Yaşı	N	Ort.	Ss	F	p	Anlamlı Fark
Sosyal Yetkinlik	4 Yaş	100	41,72	11,65	5,122	0,007*	Dört-beş yaş ile, dört altı yaş arasında
	5 Yaş	147	45,89	10,57			
	6 Yaş	46	46,34	10,12			
Kızgınlık ve Saldırganlık	4 Yaş	100	22,37	11,09	5,978	0,003*	Dört-beş yaş ile, dört altı yaş arasında
	5 Yaş	147	18,37	8,94			
	6 Yaş	46	17,91	8,47			
Anksiyete ve İçerme Dönüklük	4 Yaş	100	20,24	10,23	0,744	0,476	
	5 Yaş	146	19,27	10,26			
	6 Yaş	46	18,10	8,65			

*p<0,05

Tablo 13’e göre, çocuk yaşı ile SYDD-30’un Sosyal Yetkinlik alt boyutunda [$F_{(2-290)}=5,122$, p<0,05] ve Kızgınlık ve Saldırganlık alt boyutunda [$F_{(2-290)}=5,978$, p<0,05] anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Puan ortalamalarına bakıldığında Sosyal Yetkinlik alt boyutunda beş yaş çocuklarının puan ortalamalarının

(Ort.=45,89), altı yaş çocuklarının puan ortalamalarının (Ort.=46,34), dört yaş çocuklarına göre (Ort.=41,72) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, beş yaş ve altı yaş çocuklarının dört yaş çocuklarına göre sosyal yetkinlikleri daha fazladır. Kızgınlık ve Saldırganlık alt boyutunda ise dört yaş çocuklarının puan ortalamalarının (Ort.=22,37), beş yaş ve altı yaş çocuklarının puan ortalamalarından daha fazla olduğu saptanmıştır. Dört yaş çocuklarının kızgınlık ve saldırganlıklarının beş ve altı yaş çocuklarına göre daha fazla olduğu söylenebilir.

Tablo 14'te çocuk cinsiyetine göre SYDD-30 Ölçeğinden alınan puanların t-Testi sonuçları görülmektedir.

Tablo 14. SYDD-30 Ölçeği Puanlarının Çocuk Cinsiyetine Göre t-Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	Ort.	S	t	p
Sosyal	Kız	138	44,44	10,94	-0,142	0,887
Yetkinlik	Erkek	155	44,62	11,15		
Kızgınlık ve Saldırganlık	Kız	138	16,11	6,71	-6,192	0,000*
	Erkek	155	22,82	11,04		
Anksiyete ve İçer Dönüklük	Kız	137	17,46	9,05	-3,184	0,002*
	Erkek	155	21,14	10,51		

*p<0,05

Tablo 14'e göre, çocukların cinsiyeti ile SYDD-30'un Kızgınlık ve Saldırganlık alt boyutunda [$t_{(291)}=6,192$, $p<0,05$] ve Anksiyete ve İçer Dönüklük alt boyutunda [$t_{(290)}=3,184$, $p<0,05$] anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Kızgınlık ve Saldırganlık alt boyutunda erkek çocukların puan ortalamalarının (Ort.=22,83) kız çocuklarının puan ortalamalarından (Ort.=16,12) daha yüksek olduğu saptanmıştır. Anksiyete ve İçer Dönüklük alt boyutunda ise yine erkek çocukların puan ortalamalarının (Ort.=21,15) kız çocuklarının puan ortalamalarından (Ort.=17,47) daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, erkek çocukların kız çocuklarına göre daha fazla kızgınlık ve saldırganlık içeren davranış sergilediği ve yine anksiyete ile içer dönüklük davranışlarında, kız çocuklarına göre daha fazla anksiyete ve içer dönüklük davranışı sergilediği söylenebilir.

Tablo 15'te doğum sırasına göre SYDD-30 Ölçeğinden alınan puanların ANOVA sonuçları verilmiştir.

Tablo 15. SYDD-30 Ölçeği Puanlarının Doğum Sırasına Göre ANOVA Sonuçları

Alt Boyutlar	Doğum sırası	N	Ort.	Ss	F	p	Anlamlı Fark
Sosyal Yetkinlik	1. Sıra	155	43,65	11,20	4,446	0,013*	Birinci ile üçüncü çocuk arasında
	2. Sıra	105	44,90	10,81			
	3. Sıra	33	49,42	9,70			
Kızgınlık ve Saldırganlık	1. Sıra	155	20,64	10,32	1,643	0,195	
	2. Sıra	105	18,60	8,94			
	3. Sıra	33	18,45	9,93			
Anksiyete ve İçerme Dönüklük	1. Sıra	155	20,14	10,61	1,113	0,330	
	2. Sıra	104	18,93	9,08			
	3. Sıra	33	17,54	9,86			

*p<0,05

Tablo 15'e göre, doğum sırası ile SYDD-30'un Sosyal Yetkinlik alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir [$F_{(2-290)}=4,446$, $p<0,05$]. Anlamlı farklılığın birinci ile üçüncü çocuklar arasında olduğu belirlenmiştir. Puan ortalamaları incelendiğinde üçüncü sırada olan çocukların sosyal yetkinlik puan ortalamalarının (Ort.=49,42), birinci sıradaki çocukların (Ort.=43,65) ve ikinci sıradaki çocukların (Ort.=44,90) puan ortalamalarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buna göre üçüncü sırada doğan çocukların sosyal yetkinliklerinin, birinci ve ikinci sıradaki çocuklardan daha fazla olduğu söylenebilir.

Tablo 16'da anne yaşına göre SYDD-30 Ölçeğinden alınan Puanların ANOVA sonuçları görülmektedir.

Tablo 16. SYDD-30 Ölçeği Puanlarının Anne Yaşına Göre ANOVA Sonuçları

Alt Boyutlar	Anne Yaşı	N	Ort.	Ss	F	p
Sosyal Yetkinlik	20-25 Yaş	13	43,61	10,03	0,172	0,953
	26-30 Yaş	58	44,86	11,69		
	31-35 Yaş	122	44,22	11,20		
	36-40 Yaş	67	44,37	10,68		
	40 Yaş ve üzeri	33	45,81	10,85		
Kızgınlık ve Saldırganlık	20-25 Yaş	13	19,76	9,95	0,969	0,425
	26-30 Yaş	58	20,10	9,90		
	31-35 Yaş	122	18,51	8,74		
	36-40 Yaş	67	21,40	11,40		
	40 Yaş ve üzeri	33	19,57	10,05		
Anksiyete ve İçer Dönüklük	20-25 Yaş	13	20,00	6,58	0,146	0,965
	26-30 Yaş	58	19,05	10,43		
	31-35 Yaş	121	19,83	11,01		
	36-40 Yaş	67	19,31	8,74		
	40 Yaş ve üzeri	33	18,54	9,33		

Tablo 16'ya göre, anne yaşı ile SYDD-30'un Sosyal Yetkinlik alt boyutunda [Kızgınlık ve Saldırganlık alt boyutunda, Anksiyete ve İçer dönüklük alt boyutunda] anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Buna göre anne yaşının çocuğun sosyal yetkinliği üzerinde anlamlı bir fark oluşturmadığı söylenebilir.

Tablo 17'de baba yaşına göre SYDD-30 Ölçeğinden alınan puanların ANOVA sonuçları görülmektedir.

Tablo 17. SYDD-30 Ölçeği Puanlarının Baba Yaşına Göre ANOVA Sonuçları

Alt Boyutlar	Baba Yaşı	N	Ort.	Ss	F	p
Sosyal Yetkinlik	26-30 Yaş	19	46,15	12,01	0,275	0,843
	31-35 Yaş	108	44,34	11,51		
	36-40 Yaş	100	44,05	10,25		
	40 Yaş ve üzeri	66	45,13	11,28		
Kızgınlık ve Saldırganlık	26-30 Yaş	19	19,36	12,38	0,480	0,696
	31-35 Yaş	108	18,80	8,89		
	36-40 Yaş	100	20,24	9,86		
	40 Yaş ve üzeri	66	20,28	10,53		
Anksiyete ve İçer Dönüklük	26-30 Yaş	19	17,36	8,04	0,614	0,607
	31-35 Yaş	108	19,68	10,14		
	36-40 Yaş	99	18,85	9,42		
	40 Yaş ve üzeri	66	20,42	11,16		

Tablo 17'ye göre, baba yaşı ile SYDD-30'un Sosyal Yetkinlik alt boyutunda [$F_{(3-289)}=0,275$, $p>0,05$], Kızgınlık ve Saldırganlık alt boyutunda [$F_{(3-289)}=0,480$, $p>0,05$], Anksiyete ve İçer Dönüklük alt boyutunda [$F_{(3-288)}=0,614$, $p>0,05$] alınan puanlar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Buna göre, baba yaşının çocuğun sosyal yetkinliği üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı söylenebilir.

Tablo 18'de anne öğrenim durumuna göre SYDD-30 Ölçeğinden alınan puanların ANOVA sonuçları gösterilmektedir.

Tablo 18. SYDD-30 Ölçeği Puanlarının Anne Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

Alt Boyutlar	Anne Öğrenim	N	Ort.	Ss	F	p
Sosyal Yetkinlik	İlkokul	31	47,70	9,16	1,150	0,334
	Ortaokul	37	43,18	12,54		
	Lise	88	44,61	10,21		
	Önlisans	43	46,25	11,76		
	Lisans	78	43,35	11,27		
	Lisansüstü	16	42,25	11,61		
Kızgınlık ve Saldırganlık	İlkokul	31	16,29	7,13	2,020	0,076
	Ortaokul	37	19,89	11,02		
	Lise	88	18,17	9,05		
	Önlisans	43	21,93	10,20		
	Lisans	78	20,93	10,39		
	Lisansüstü	16	21,62	10,15		
Anksiyete ve İçer Dönüklük	İlkokul	31	18,51	8,00	1,078	0,373
	Ortaokul	37	20,43	10,81		
	Lise	87	18,50	10,53		
	Önlisans	43	20,32	10,21		
	Lisans	78	18,87	8,90		
	Lisansüstü	16	24,06	12,78		

Tablo 18'e göre, anne öğrenim durumu ile SYDD-30 Ölçeğinden alınan puanlar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p>0,05$). Buna göre, anne öğrenim durumunun çocuğun sosyal yetkinliği üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı söylenebilir.

Tablo 19'da baba öğrenim durumuna göre SYDD-30 Ölçeğinden alınan puanların ANOVA sonuçları görülmektedir.

Tablo 19. SYDD-30 Ölçeği Puanlarının Baba Öğrenim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

Alt Boyutlar	Baba Öğrenim	N	Ort.	Ss	F	p	Anlamlı Fark
Sosyal Yetkinlik	İlkokul	15	45,06	10,96	2,849	0,016*	Ortaokul-lisansüstü, lise-lisansüstü arasında
	Ortaokul	24	47,50	6,35			
	Lise	95	45,41	11,13			
	Önlisans	37	45,78	9,62			
	Lisans	83	44,78	10,88			
	Lisansüstü	39	38,69	13,14			
Kızgınlık ve Saldırganlık	İlkokul	15	19,33	12,89	3,016	0,011*	Lise-lisansüstü arasında
	Ortaokul	24	17,79	7,60			
	Lise	95	17,90	8,64			
	Önlisans	37	19,91	10,40			
	Lisans	83	19,75	9,93			
	Lisansüstü	39	24,79	10,43			
Anksiyete ve İçer Dönüklük	İlkokul	15	20,40	9,13	5,685	0,000*	Ortaokul-lisansüstü, lise-lisansüstü, önlisans-lisansüstü, lisansüstü, lisansüstü
	Ortaokul	24	14,95	3,53			
	Lise	94	18,52	8,89			
	Önlisans	37	19,27	10,61			
	Lisans	83	18,28	9,22			
	Lisansüstü	39	26,51	13,26			

*p<0,05

Tablo 19'a göre, baba öğrenim durumu ile çocukların SYDD-30 Sosyal Yetkinlik alt boyutu puanlarında [$F_{(5-287)}=2,849$, $p<0,05$], Kızgınlık ve Saldırganlık alt boyut puanında [$F_{(5-287)}=3,016$, $p<0,05$], Anksiyete ve İçer Dönüklük alt boyut puanında [$F_{(5-286)}=5,685$, $p<0,05$] anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Sosyal Yetkinlik alt boyutunda anlamlı fark ortaokul-lisansüstü ile lise-lisansüstü arasında, Kızgınlık ve Saldırganlık alt boyutunda lise-lisansüstü arasında, Anksiyete ve İçer Dönüklük alt boyutunda ise ortaokul-lisansüstü, lise-lisansüstü, önlisans-lisansüstü, lisans-lisansüstü arasında olduğu bulunmuştur. Elde edilen verilere göre baba öğrenim durumu çocuklarda sosyal yetkinliği etkilemektedir. Puan ortalamalarına bakıldığında ise Sosyal Yetkinlik alt boyutunda ortaokul mezunu babaların puan ortalamaları (Ort.=47,50), lise (Ort.=45,41) ve lisansüstü mezunu babaların (Ort.=38,69) puan ortalamalarından daha yüksek olarak tespit edilmiştir. Kızgınlık ve Saldırganlık alt boyutunda puan ortalamaları incelendiğinde lisansüstü mezunu olan babaların çocuklarının puan ortalamaları (24,79), lise mezunu babaların çocuklarının puan ortalamalarından (Ort.=17,90) daha yüksek çıkmıştır. Lisansüstü mezunu olan babaların çocuklarının daha fazla kızgınlık ve saldırganlık davranışı sergiledikleri

görülmektedir. Anksiyete ve İçe Dönüklük alt boyutunda ise lisansüstü mezunu olan babaların çocuklarının puan ortalamaları (Ort.=26,51), ortaokul, lise ve lisans mezunu babaların çocuklarının puan ortalamalarından daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 20’de anne çalışma durumunun SYDD-30 ölçeğinden alınan puanlara göre t-Testi sonuçları görülmektedir.

Tablo 20. SYDD-30 Ölçeği Puanlarının Anne Çalışma Durumuna Göre t-Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Anne İş	N	Ort.	Ss	t	p
Sosyal Yetkinlik	Çalışıyor	118	42,77	11,36	-2,256	0,025*
	Çalışmıyor	175	45,72	10,67		
Kızgınlık ve Saldırganlık	Çalışıyor	118	20,61	10,68	1,364	0,173
	Çalışmıyor	175	19,02	9,19		
Anksiyete ve İçe Dönüklük	Çalışıyor	118	19,75	9,82	0,467	0,641
	Çalışmıyor	174	19,19	10,16		

*p<0,05

Tablo 20’ye göre, anne çalışma durumu ile SYDD-30 Sosyal Yetkinlik alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Çalışmayan annelerin ortalamasının (Ort.=45,73), çalışan annelerin puan ortalamasından (Ort.=42,78) daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre, anne çalışma durumunun çocukların sosyal yetkinlikleri üzerine anlamlı bir farklılık oluşturduğu söylenebilir.

Tablo 21’de sahip olunan çocuk sayısına göre SYDD-30 Ölçeğinden alınan puanların ANOVA sonuçları görülmektedir.

Tablo 21. SYDD-30 Ölçeği Puanlarının Sahip Olunan Çocuk Sayısına Göre ANOVA Sonuçları

Alt Boyutlar	Çocuk Sayısı	N	Ort.	Ss	F	p
Sosyal	1 Çocuk	68	42,95	10,24	1,609	0,202
Yetkinlik	2 Çocuk	173	44,54	11,36		
	3 Çocuk ve üzeri	52	46,59	10,79		
Kızgınlık ve Saldırganlık	1 Çocuk	68	21,33	10,70	1,486	0,228
	2 Çocuk	173	19,38	9,57		
	3 Çocuk ve üzeri	52	18,40	9,37		
Anksiyete ve İçer Dönüklük	1 Çocuk	68	20,47	10,07	0,669	0,513
	2 Çocuk	172	19,32	10,27		
	3 Çocuk ve üzeri	52	18,36	9,04		

Tablo 21'e göre, sahip olunan çocuk sayısı ile SYDD-30'un Sosyal Yetkinlik alt boyutu, Kızgınlık ve Saldırganlık alt boyutu, Anksiyete ve İçer Dönüklük alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Buna göre sahip olunan çocuk sayısının çocukların sosyal yetkinliği üzerine anlamlı farklılık oluşturmadığı söylenebilir.

Tablo 22'de gelir durumuna göre SYDD-30 Ölçeğinden alınan puanların ANOVA sonuçları görülmektedir.

Tablo 22. SYDD-30 Ölçeği Puanlarının Gelir Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

Alt Boyutlar	Gelir Durumu Algısı	N	Ort.	Ss	F	p	Anlamlı Fark
Sosyal Yetkinlik	Düşük	20	41,35	11,53	2,992	0,052*	Düşük gelir seviyesi orta gelir seviyesinde
	Orta	136	46,13	9,91			
	İyi	137	43,42	11,84			
Kızgınlık ve Saldırganlık	Düşük	20	21,10	12,63	2,142	0,119	
	Orta	136	18,39	8,88			
	İyi	137	20,71	10,19			
Anksiyete ve İçer Dönüklük	Düşük	20	23,95	11,47	3,145	0,045*	Düşük gelir seviyesi orta gelir seviyesinde
	Orta	135	18,26	9,26			
	İyi	137	19,89	10,33			

*p<0,05

Tablo 22'ye göre, gelir durumu ile SYDD-30'un Sosyal Yetkinlik alt boyutunda [$F_{(2-290)}=2,992$, $p<0,05$], Anksiyete ve İçer Dönüklük alt boyutunda [$F_{(2-289)}=3,145$,

$p < 0,05$] anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Anlamlı farklılığın düşük gelir seviyesi ile orta gelir seviyesi arasında olduğu saptanmıştır. Puan ortalamalarına bakıldığında Sosyal Yetkinlik alt boyutunda en yüksek puan ortalamasının orta gelir seviyesinde (Ort.=46,13), en düşük puanın ise düşük gelir seviyesinde (Ort.=41,35) olduğu görülmektedir. Anksiyete ve İçer Dönüklük alt boyutunda ise en yüksek puanın düşük gelir seviyesinde (Ort.=23,95) olduğu görülmektedir. Orta gelir seviyesinin puanı ise (Ort.=18,26) bu alt boyutta en düşüktür. Buna göre gelir durumunun çocukların sosyal yetkinlikleri üzerine anlamlı bir farklılık oluşturduğu söylenebilir.

5. TARTIŞMA

Bu bölümde sırası ile Baba katılımı ile Sosyal Yetkinlik ve Davranış problemleri arasındaki ilişkiye yönelik bulguların tartışmasına yer verilmektedir. Daha sonra ise baba katılımının çocuğun cinsiyeti, çocuğun yaşı, doğum sıralaması, anne-baba yaşı, anne-baba öğrenim durumu, anne çalışma durumu, sahip olunan çocuk sayısı ve gelir seviyesi değişkenleri açısından elde edilen bulgular tartışılmıştır. En son olarak sosyal yetkinliğin çocuğun cinsiyeti, çocuğun yaş, doğum sıralaması, anne-baba yaşı, anne-baba öğrenim durumu, anne çalışma durumu, sahip olunan çocuk sayısı ve gelir durumu değişkenleri açısından elde edilen bulguların tartışmasına yer verilmiştir.

Araştırmanın temel problemi baba katılımı ile sosyal yetkinlik ve davranış problemleri arasındaki ilişkinin düzeyinin incelenmesidir. Çalışma sonucunda baba katılımı ile çocukların sosyal yetkinliği ve davranış problemleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuç, baba katılımının etkisini vurgulayan literatürü desteklememekle birlikte, okul öncesi dönem çocuğunun sosyal-duygusal gelişiminde daha çok annenin etkin olmasından kaynaklanabilir. Literatürde özellikle okul öncesi yıllardaki baba katılımının, ergenlik dönemindeki sosyal-duygusal gelişimde etkisini gösterdiğine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Ayrıca okul öncesi dönem çocukları hala tam olarak temel bakımlarını yerine getirecek olgunlukta ve akranlarıyla ilişkilerini tam olarak kurgulayacak düzeyde değildir (Santos vd., 2008). Bunun yanında, okul öncesi çocuklarında sosyal yetkinliği etkileyen tek faktör baba katılım düzeyi değildir. Ebeveynlerin okul öncesi dönemde çocuk bakarken yaşadıkları stres çocuklara yansıdığına, öğretmenlerin bu çocukların sosyal yetkinlik ve davranış problemlerine verdikleri puan direkt etkilenmektedir (Anthony vd., 2005). Torres ve arkadaşları tarafından (2014) 36-72 ay arasındaki 295 çocukla yapılan araştırmada, açık havada yapılan etkinliklere baba katılımının özellikle çocukların sosyal yetkinliği ve düşük öfke saldırganlığı ile önemli ölçüde ilişkili olduğunu göstermiştir. Açık hava etkinliklerinde babanın müdahale etme imkanının az olduğu, ama kapalı alanlarda daha fazla disipline edici şekilde müdahale

edebildiği söylenmiştir. Aynı çalışmada çoklu regresyon modelinin sonucunda, çocukların sosyal yetkinlik ve davranış problemlerini, çocuğun özelliklerine yönelik değişkenlerin sırasıyla %11 ve %13 oranında yordarken, baba katılım alanlarının sırasıyla %4 ve %6 gibi çok düşük bir oranda yordadığı ifade edilmiştir. Anksiyete-içe dönüklük regresyon modeli sonuçlarında ise, baba katılımı anlamlı olmayan bir varyansa sahip olarak tespit edilmiştir. Marshall ve arkadaşları 2001 tarafından yapılan bir çalışmada da 4 ile 6 yaşındaki çocukların baba katılımıyla, çocuklardaki dışsallaştırılmış ve içselleştirilmiş davranış problemleri arasında herhangi bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Bu çalışmalar okul öncesi dönem çocukları ve babaları ile yapılmıştır. Bu çalışma sonuçları, araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Bu sonuç okul öncesi dönemde annenin özellikle çocuğun sosyal ve duygusal gelişimindeki rolünün daha çok olmasından kaynaklanmış olabilir. Baba katılımı ile sosyal yetkinlik ve davranış problemleri arasında ilişki çıkmaması, babaların daha çok önleyici rolünden kaynaklanmış olabilir. Alanyazındaki çalışmalara bakıldığında baba katılımının çocuklarda ruh sağlığını iyileştirici etkilerinin olduğu, olumsuz davranışların ortaya çıkmasında önleyici bir rolünün olduğu, annenin ise olumlu davranışları artıran bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir (Day ve Padilla-Walker, 2009; Amato, 1994). Ayrıca Türkiye’de babaların çocuk yetiştirme konusunda kültürel etkileri hala devam ettirdiği düşünülürse, ortaya çıkan davranış problemlerini önlemek için anneler kadar etkin olmadıkları düşünülebilir. Günümüzde Türkiye’de hala babalık tutumlarında kültürün etkileri reddedilemez bir gerçektir.

Araştırmada baba katılımı düzeyinin çocuk yaşı, anne yaşı, anne çalışma durumu, gelir durumu algısı değişkenleri açısından anlamlı farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir.

Baba katılımı ile çocuk cinsiyeti değişkeni arasında anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Anlamlı farklılıklar incelendiğinde babaların erkek çocuklarıyla ilgi ve yakınlık boyutunda kız çocuklarından daha fazla oranda baba katılımı gösterdikleri saptanmıştır. Ancak temel bakım alt boyutunda ise erkek çocuklarına göre kız çocuklarının hayatlarına daha fazla katılım gösterdikleri tespit edilmiştir. Bu durum babaların çocukların cinsiyetine göre onlarla yaptıkları etkinliklerin farklılaşmasıyla

açıklanabilir. Yapılan araştırmalarda, babalar erkek çocuklarıyla genelde kız çocuklarına oranla daha fazla sohbet ettikleri, erkek çocuklarıyla kız çocuklarına oranla daha fazla zaman geçirdikleri, kız çocuklarıyla genelde bilişsel faaliyetlerde buldukları (Işıkoğlu ve İvrendi, 2008; Ünüvar, 2008; Tezel Şahin, 2017) ortaya konmuştur. Ayrıca babaların erkek çocuklarının hayatlarına kız çocuklarından daha fazla katılım gösterdikleri tespit edilmiştir (İvrendi ve Işıkoğlu, 2010; Lamb, 2000). Kız çocukları ile baba katılımı arasındaki temel bakım alt boyutundaki anlamlı farklılığın sebebi babaların kendi babalarından göremedikleri ilgi ve yakınlığı çocuklarına gösterme isteği olabilir. Konu ile ilgili Lamb ve arkadaşları (1985) çalışmaların, çocukluğunda babalarının katılımının düşük olduğundan şikayetçi olan babaların, kendi çocuklarıyla daha fazla etkileşime girdiğini tespit etmişlerdir.

Çocuk yaşı değişkeni ile baba katılımı düzeyi arasındaki ilişki incelendiğinde, çocuk yaşının baba katılım düzeyinde anlamlı farklılık oluşturmadığı saptanmıştır. Alanyazın incelendiğinde çocuk yaşının baba katılımını etkilemediğini ifade eden çalışmalar olduğu görölmektedir (Ünlü, 2010; Bruce ve Fox, 1999). Bu çalışmalar elde edilen bulgularla örtüşmektedir. Bunun yanında çocuk yaşı ile baba katılımı arasında anlamlı fark olduğunu ifade eden çalışmalar da bulunmaktadır (Gracia, 2014; Öğüt, 1999). Araştırmanın sonucunda çocuk yaşına göre baba katılımının değişmemesi çalışmanın sadece 4-6 yaş arasındaki okul öncesi çocukları kapsamından, yani yaş aralığının çok dar olmasından kaynaklı olabilir. Bununla birlikte küçük yaşlarda çocuğun anne ile daha fazla vakit geçirdiği düşünülebilir.

Doğum sırası değişkeni ile baba katılımı arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Keyfi-Meşguliyet, İlgi ve Yakınlık alt boyutunda, BAKÖ toplam puanlarında 1. ve 2. çocuklar arasında baba katılımının anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Çalışmadan elde edilen bu bulgulara göre, baba katılımının ikinci çocuklarda daha fazla olduğu görölmektedir. Zaman içerisinde babalık becerilerini artıran baba, ikinci bir çocuğu olduğunda daha deneyimli ve daha tecrübeli olarak çocuklarıyla ilgileniyor olabilir. İlk defa çocuğu olan babalar, bebeklerini ellerine alırken bile tereddüt yaşamakta, nasıl ve neresinden tutması gerektiği konusunda çekinerek yaklaşmaktadır. Ancak zaman geçtikçe çocuğuyla daha fazla fiziksel temas kurmakta ve var olan endişelerini gidermektedir. Bu da sonraki doğacak

çocuklar için olumlu bir babalık tutumu olarak kişinin yaşamında bir davranışa dönüşmekte ve daha rahat, daha tecrübeli ve daha ilgili bir baba olmasına yardımcı olmaktadır. Ayrıca ikinci çocuk olduğunda, annenin yükü ve sorumluluğu arttığından, babanın anne üzerindeki yükü hafifletmek için sürece daha aktif katılımı zorunlu hale gelebilir.

Baba yaşı değişkeni ile baba katılımı arasında Keyfi Meşguliyet alt boyutunda ve baba katılımı toplam puanlarında anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. 40 yaş ve üzeri babaların baba katılım düzeylerinin 31-35 yaş arasındaki babalara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Alanyazında bu bulguyu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Şahin ve Demiriz (2014) tarafından 7807 çocuğun babalarından seçilen 650 baba ile yapılan betimsel bir çalışmada daha geç yaşlarda baba olan erkeklerin daha fazla baba katılımı gösterdikleri tespit edilmiştir. Saleh ve Hilton (2010) tarafından yapılan bir başka çalışmada da 18-59 yaş arasındaki 2512 babadan veri toplanmış ve 41-59 yaş arasındaki babaların baba katılım düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Alanyazındaki bu çalışmalar, elde edilen bulguyu destekler niteliktedir. Geç yaşta baba katılımının artmasının sebeplerine bakıldığında, babaların erken yaşta babalık konusunda yeterince tecrübe sahibi olmamaları olabilir. Ayrıca uzun yıllar çocuk sahibi olmamak çocuklara karşı ilgi ve sevgiyi kişide en üst seviyeye taşıyor olabilir. Erken yaşta baba olan erkeklerin genelde öncelikleri ailenin geçimini sağlamaktır. Erken yaşta baba olmak, önemli bir sorumluluk olan babalık için yeterince olgunluğu sağlamıyor olabilir. Babalığa kendini hazır hissetmeden baba olan erkeklerin bu durumu, çocuklarıyla etkileşim düzeyini etkiliyor olabilir. Ülkemizde babaların hala geleneksel rollerinin devam ettiği bilinen bir gerçektir. Bu nedenle erken yaşta baba olan erkeklerin baba katılımında “çocuğa anne bakar, baba ise çalışır” gibi geleneksel anne-baba rolü algısının etkili olduğu düşünülebilir.

Baba katılım düzeyi anne öğrenim durumuna değişkenine göre incelendiğinde ilkökul mezunu olan annelerin çocuklarında baba katılım düzeyi Keyfi-Meşguliyet ve İlgi-Yakınlık alt boyutlarında ve BAKÖ toplam puanlarında lisans mezunu annelerin çocuklarındaki baba katılım düzeyinden daha yüksek olarak tespit edilmiştir. Anne ve babaların çocuklarıyla yaptıkları etkinlikler ve ilişkileri farklıdır. Çocuğuyla birlikte geçirdiği zaman diliminde annelerin çocuklarının beslenmesi, alt

değiştirilmesi gibi bakım işlerini yürüttüğü, babaların ise çocuklarıyla daha çok fiziksel hareket gerektiren işleri yaptıkları ve oyun oynadıkları görülmektedir (Akt. Kuzucu, 2011). Temel Bakım alt boyutunda baba katılımının anlamlı çıkmamasında bu durum etkili olmuş olabilir. Öğrenim düzeyi düşük olan annelerin herhangi bir işte çalışmayıp gün boyunca evde çocuklarıyla ilgileniyor olabilirler. Çalışma grubundaki çalışmayan annelerin baba işten eve geldiğinde biraz da babaların ilgilenmesi için babaları teşvik ettikleri düşünülebilir. Literatürde baba katılımını artıran faktörlerden birisinin de annenin tutumu olduğu bilinmektedir. Anne eğer babanın katılımını teşvik eden bir tutum içerisinde yer alırsa, babaların kendine olan güvenleri de artmaktadır. Literatürde anne bekçiliği (gate-keeping) olarak tanımlanan ve babayı yetersiz görerek baba katılımını engelleyen bir annelik modeli vardır (Fagan ve Barnett, 2003). Bu açıdan değerlendirildiğinde annelerin öğrenim düzeyi yükseldikçe babaları yetersiz görme eğilimleri artabilir ve babaya daha kısıtlayıcı davranışlar gösterebilirler.

Baba katılımı ile baba öğrenim durumu arasında Keyfi-Meşguliyet alt boyutunda ve BAKÖ Toplam puanlarında anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Alanyazında eğitim seviyesi arttıkça babaların mesleki anlamda daha yüksek gelirli işlerde çalıştıkları ve bu işlerin daha fazla çalışma gerektirmesi dolayısıyla baba katılım oranlarının düştüğü vurgulanmaktadır (Harris ve Morgan, 1991). Çalışma saatlerinin uzaması, işten çıktıktan sonra çalışmanın devam ediyor olması ve mesai saatlerinin esnek olmaması da baba katılımını azaltan faktörlerdendir. Erkeğin çalışma süresi baba katılımını etkileyen güçlü bir etkendir (Mchale ve Huston, 1984). Öğrenim durumu düşük olan babaların çalıştıkları işler genellikle beden gücü gerektiren ve işten sonra evde de devam etmesini gerektirmeyecek türdendir. Bu sebeple eve geldiklerinde ve hafta sonlarında çocuklarıyla ilgilenebilmek için yeterli vakte sahiptirler. Ancak öğrenim durumu yüksek olan babalar için aynı şeyleri söylemek çok mümkün değildir. Günümüzde birçok özel şirket, çalışanlarına cumartesi günleri de evde çalışma konusunda ısrarcı olmaktadır. Bu durumlar babaların çocuklarıyla geçirecekleri süreyi ciddi oranda kısıtlayabilir..

Baba katılımı ile anne çalışma durumu arasında Temel Bakım alt boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Çalışmayan annelerin olduğu ailelerde baba

katılım düzeyi çalışan annelerin olduğu ailelere göre daha yüksek çıkmıştır. Alanyazında annelerin çalışmaması durumunda baba katılımının bundan etkilenecek, çocuğun bakımıyla ve büyütülmesiyle babaların daha az ilgilendiği ifade edilirken (Roopnarine vd., 1995), anne çalışma durumunun baba katılımı üzerinde etkisi olmadığını ifade eden çalışmalar da bulunmaktadır (İzci ve Jones, 2018; Yeung vd, 2001). Toplumumuzda kadınların çalışma oranları giderek artmaktadır. Ancak hala bu oranlar erkeklerin çok gerisindedir. Çalışmayan anneler kendilerini geliştirmek için günümüzde özel bir çaba göstermektedir. İnternet kullanım oranlarının yaygınlaşması dolayısıyla, ebeveynlikle ilgili bilgilere ulaşmak günümüzde iyice kolaylaşmış durumdadır. Bu bilgilere ulaşan anneler, annelikleri konusunda destek almakta ve daha iyi çocuk yetiştirmek için yeterli donanıma sahip olmaya çalışıyor olabilirler. Ebeveynlik konusunda bilgi edinen anneler bu konuları babalar ile paylaşmakta ve onlara da edindikleri bilgileri aktarıyor olabilirler. Bu durum çalışmayan annelerde baba katılım düzeyini artırıyor olabilir.

Baba katılım puanları çocuk sayısına göre özellikle, iki çocuklu ailelerde anlamlı derecede farklılık göstermiştir. İki çocuklu ailelerde baba katılım düzeyi bir çocuklu aielere göre daha yüksek çıkmıştır. Bunun sebebi doğum sırasındakine benzer olarak değerlendirilebilir. İlk çocuklarda tecrübesiz olan ve daha erken yaşlarda baba olan erkeklerin, ikinci çocuklarında daha fazla deneyimli bir baba olmaları bu duruma etki ediyor olabilir. Ayrıca ikinci çocuklarda baba yaşı daha ileride olduğu baba katılım düzeyi daha yüksek çıkıyor olabilir. Baba yaşının artması baba katılımını etkileyen faktörlerden birisidir. Ayrıca çocuk sayısı arttıkça annenin sorumluluğu artacağından, babalar çocukların sorumluluğunu paylaşmaya zorunlu kalabilirler.

Çalışmada sosyal yetkinlik ve davranışların problemleri ile çocuk yaşı, çocuk cinsiyeti, doğum sırası, baba öğrenim durumu, anne çalışma durumu değişkenleri açısından anlamlı farklılıkların olduğu, ancak anne-baba yaş, anne öğrenim gibi değişkenlerle anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Sosyal yetkinlik ve davranış problemleri çocuk yaşı değişkenine göre incelendiğinde 5 yaşındaki çocukların 4 yaş çocuklarına göre sosyal yetkinliklerin daha fazla olduğu; kızgınlık ve saldırganlık davranışlarında ise 4 yaş çocuklarının 5

yaş çocuklarına göre daha fazla bu davranışları sergiledikleri saptanmıştır. Acun-Kapıkıran ve arkadaşları (2006) tarafından yapılan bir çalışmada 4 yaş çocuklarının 5 ve 6 yaş çocuklarına göre sosyal beceri düzeylerinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca aynı çalışmada okul öncesi eğitim kurumuna ilk defa giden çocukların sosyal beceri puanlarının, ikinci defa giden çocuklara göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular çalışma bulgularını destekler niteliktedir. Davranış problemi sergilemek, arkadaşları tarafından dışlanmalarına sebep olmanın yanında, arkadaşlarından öğrenecekleri sosyal becerilerin de öğrenilememesine sebep olmaktadır (Erbaş, 2002). Okul öncesi dönemde fiziksel ve sözel saldırganlık görülmektedir. Bunlara ek olarak ilişkisel saldırganlık da görülebilir (Hamlett, 2007). Okul öncesi dönemde saldırganlık davranışı incelendiğinde, çocukların genellikle engellendikleri zaman bu davranışı ortaya koyduğu görülmektedir. 2 ile 5 yaş arasında arkadaşlarına vurma veya bağırma, ya da eşyalara zarar verme şeklinde ortaya çıkabilir. Saldırganlık davranışları başlangıçta anne babaya yönelikken, daha sonra çevresindeki kişilere ve arkadaşlarına karşı da gerçekleşebilir (Seven, 2008). Bu açıdan değerlendirildiğinde 4 yaş çocuklarının daha kırgın ve saldırgan davranışlar sergilemelerinin nedeni okul öncesi eğitime yeni başlamış olmaları olabilir. Yeni bir ortam ve kurallar çocuklarda ilk zamanlarda alışmayı zorlaştırıyor olabilir. Ayrıca öğretmenlerin sınıfta disiplini sağlamak için bu kuralları uygularken geri adım atmamaları, çocukların alışık olmadığı bir otorite figürü olduğu için uygun tepkiyi ilk yılda hemen kavrayamıyor olabilir. Ancak okulda geçirilen sürenin giderek artması, çocukların kuralları benimsemesi ve 5 yaş dönemine yaklaşımla birlikte çocuklarda saldırganlık davranışlarında azalma ve buna bağlı olarak iyi arkadaşlık ilişkileri görülebilir. İyi arkadaşlık ilişkileri de çocuklarda sosyal yetkinliği artıran unsurlardan birisidir.

Sosyal yetkinlik ve davranış problemleri çocuk cinsiyetine göre incelendiğinde, erkek çocukların kız çocuklara göre daha fazla kırgınlık ve saldırganlık davranışı ortaya koyduğu ve anksiyete ve içe dönüklük davranışlarında da kızlardan önde oldukları saptanmıştır. Dizman'ın (2003) alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeyde 39 ilköğretim okulunda, dördüncü ve beşinci sınıfa devam eden ve anne babasıyla birlikte yaşayan çocuklarla yaptığı çalışmada, erkek çocuklarının kız çocuklarına göre daha fazla saldırganlık davranışı sergiledikleri tespit edilmiştir. Yine Ural ve

arkadaşları (2015) tarafından 60-72 aylık 224 çocuk üzerinde yapılan çalışmada, erkek çocuklarının kızgınlık ve saldırganlık davranışlarının kız çocuklarına göre daha fazla olduğu saptanmıştır. Okul öncesi çocuklarında cinsiyet değişkeni ile sosyal yetkinlik arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada ise kızların sosyal yetkinlik açısından daha yüksek puan aldıkları, kızgınlık ve saldırganlık davranışlarında ise erkeklerin daha yüksek puan aldıkları tespit edilmiştir (Gür vd., 2015) Bunun nedeni erkek çocuklarının yetiştirilme tarzında kız çocuklarına göre erkek rolünü çocuğa kazandırmakta daha baskıcı olunması ve zaman zaman ebeveynler tarafından “sen erkeksin, erkek gibi davranmalısın” telkinleri olabilir. Kültürümüzde “erkekler ağlamaz, erkek sözü” gibi yerleşmiş ve kişiyi baskı altına alan kalıp cümleler vardır. Bu cümlelerle yetişen erkek çocukları duygularını bastırmakta, istediklerinde ağlayamamakta, duygularını sözel olarak ifade ettiğinde zayıf bir kişi olarak görülmekte ve eleştirilmektedirler. Bu baskı nedeniyle daha fazla saldırganlık davranışı ortaya çıkıyor olabilir. Ayrıca bu toplumsal tutum, erkek çocuklarını baskı altına alarak, onlarda ki içe dönüklüğü de artırıyor olabilir. Kısıtlı oyun alanları da çocuğun enerjisini atmasını engelliyor olabilir.

Sosyal yetkinlik ve davranış problemleri doğum sırası değişkenine göre incelendiğinde anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Sosyal yetkinlik alt boyutunda 3. sırada doğan çocukların sosyal yetkinliklerinin 1. ve 2. sırada doğan çocuklardan daha fazla olduğu saptanmıştır. İlk çocukların ailede daha fazla sorumluluk alan çocuklar oldukları ve diğer kardeşlerine göre daha az arkadaş edindikleri bilinmektedir. Ortanca sırada olan çocuklar ise genellikle karmaşık bir yapıdadır. İlk çocuklar gibi ailenin görüşlerine değer verdiği bir birey gibi olmak istemenin yanında en küçük kardeş gibi ailenin el üstünde tuttuğu, ilgi ve sevgiyi fazlaca hissetmek istedikleri bir konumda da olabilirler. Son çocuklar genelde popüler, cana yakın ve eğlenceli kişiler olarak tanımlanırken (Çakır ve Şen, 2012), aynı zamanda dışa dönük, insanların ilgisini çekebilen ve onlara kendi isteklerini yaptırabilen çocuklar olarak tanımlanmaktadırlar (Leman, 2009). Bunun sebebi olarak çocukların kendilerini ispatlama çabası gösterilebilir. İlk çocukların sorumluluk duygusunun fazla olmasıyla birlikte akademik başarıları da bundan dolayı daha üstün olabilir. Ailede kendisinden önce gelen kardeşleri kadar başarılı olamayan çocuklar bu açığı daha fazla sosyal yetkinlik davranışı göstererek kapatmaya çalışıyor olabilir. Bu

sayede aile içinde daha fazla sevilecek ve akademik olarak takdir edilmese bile bu sıcaklık ve sevecenliğiyle ailesinin sevgisini ve ilgisini kazanacaktır.

Çalışmada ortaokul mezunu olan babaların çocuklarının lise ve lisansüstü mezunu olan babaların çocuklarına göre daha fazla sosyal yetkinlik sergiledikleri tespit edilmiştir. Ayrıca lisansüstü mezunu olan babaların çocuklarının daha fazla kızgınlık-saldırganlık ile anksiyete ve içe dönüklük davranışları sergiledikleri tespit edilmiştir. Eğitim düzeyi arttıkça babalardaki tükenmişlik seviyesi ve kaygı düzeyi artmaktadır. Bunun sonucunda eğitim düzeyi yüksek babalar evde daha stresli bir hayatın izlerini devam ettiriyor olabilirler. Tükenmişlikleri dolayısıyla çocukları ile yeterince ilgilenemeyip, onlara yeterince sevgi ve ilgi gösteremiyor olabilirler. Baba katılımının azlığı çocuklarda olumsuz davranışları artıran bir etkidir. Ladd ve arkadaşları (2000) tarafından yapılan bir çalışmada çocuklarının hayatına aktif olarak katılabilen babalar, çocuklarının arkadaşlık edinme becerilerini artırmakta ve arkadaşlık ilişkilerinde daha az sorun yaşamalarına yardımcı olan bir rol oynadığı söylenmektedir. Eğitim düzeyi yüksek insanların çalıştıkları meslek gruplarının, işten eve döndüklerinde de çalışmalarına devam ettikleri bilinen bir durumdur. Bu da aileye ayrılan zamanı kısıtlayarak baba katılımını azaltabilir. Bu sebep çocuklarda kızgınlık saldırganlık ve içe dönüklük, anksiyete davranışları daha fazla görülüyor olabilir.

Çalışmada bir işte çalışmayan annelerin çocuklarının sosyal yetkinliklerinin daha fazla olduğu saptanmıştır. Özyürek (2015) tarafından 2013-2014 eğitim-öğretim döneminde, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 135 çocuğun sosyal beceri ile anne tutumları arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada, çalışmayan annelerin çocuklarının sosyal beceri puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Çalışmayan annelerin çocuklarının sosyal yetkinlik puanlarının fazla olması, bu annelerin geleneksel aile yapısını devam ettirmelerinden kaynaklı olabilir. Çalışmayan annelerin komşuluk ilişkilerine daha fazla zaman ayırabildikleri, okula çocuklarını bırakıp alabildikleri, çocuklarını gün içinde daha fazla oyun alanlarına götürebildikleri varsayılırsa, çocukların sosyal açıdan desteklemeye yeterli zamanlarının olduğu düşünülebilir. Ayrıca çalışma hayatının stresini yaşamamaları dolayısıyla çocuklarının duygusal ihtiyaçlarına daha iyi karşılıyor olabilirler.

Çalışmada orta gelir seviyesindeki ailelerin çocuklarının sosyal yetkinliklerinin daha fazla olduğu saptanmıştır. Anksiyete ve içe dönüklük davranışlarında ise düşük gelirli ailelerin çocuklarının bu davranışları, orta gelir durumuna ve iyi gelir durumuna sahip ailelerin çocuklarına göre daha fazla sergiledikleri tespit edilmiştir. Dufrene ve arkadaşları (2007) tarafından 3 okul öncesi öğrencisi ve 5 öğretmenle yapılan deneysel bir çalışmada, öğrencilere müdahale programı uygulanmış ve program sonucunda davranış problemlerinde düşük sosyo-ekonomik düzeyin etkili olduğu tespit edilmiştir. 79 okul öncesi öğrencisi, ebeveynleri ve öğretmenlerinin dahil edildiği başka bir çalışma sonucunda da yine düşük gelir durumuna sahip olan ailelerin çocuklarında davranış problemlerinin daha fazla olduğu tespit edilmiştir (Doctoroff ve Arnold, 2004). Orta gelir seviyesindeki ailelerin çocuklarının sosyal açıdan daha yetkin olması, bu ailelerin çocuklarını okul öncesi eğitime devam ettirmeleri ve onlarla yeterince zaman geçirmeleri olabilir. Ülkemizde özellikle orta gelir seviyesine sahip ailelerin çoğunlukla memur aileler olduğu görülmektedir. Yüksek gelir seviyesindeki ailelerin çocuklarının sosyal yetkinliklerinin daha düşük çıkması ise anne-babaların daha yoğun çalışma saatleri nedeniyle çocuklarına daha az zaman ayırması olabilir. Anksiyete ve içe dönüklük davranışlarında ise düşük gelir seviyesine sahip ailelerin çocuklarında bu durumun daha fazla görülmesinin sebebi, bu ailelerin çocuklarına daha fazla kısıtlayıcı bir ebeveyn olmaları olabilir. Çocuklar bu anlamda istekleri karşılanmadığı için, isteklerini dile getirseler de aileleri tarafından karşılanmayacak olmalarını düşünerek daha fazla içe dönüklük davranışları sergilemeye başlayabilirler. Ekonomik sıkıntıların ebeveynler üzerinde yarattığı stres, çocuklarda bu problemi artırabilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Bu araştırmada elde edilen sonuçlar araştırma içerisinde çözümlenmeye çalışılan problem durumlarının sırasına göre aşağıda verilmiştir.

- BAKÖ ve SYDD-30 arasındaki ilişki korelasyon analizi yapılarak değerlendirilmiştir. Buna göre BAKÖ'den alınan puanlar ile SYDD-30 Ölçeği'nden alınan puanlar arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.
- BAKÖ puanları ile çocuk cinsiyeti arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. İlgi ve Yakınlık alt boyutunda erkek çocuğa sahip olan babaların puanlarının kız çocuğa sahip olanlara göre daha yüksek olduğu, Temel Bakım alt boyutunda ise kız çocuğa sahip babaların puan ortalamalarının erkek çocuğa sahip babaların puan ortalamalarından yüksek olduğu tespit edilmiştir.
- BAKÖ puanları doğum sıralaması değişkenine göre incelendiğinde, Keyfi-Meşguliyet alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Birinci ve ikinci çocuklar arasındaki bu anlamlı farklılık incelendiğinde ikinci sırada bulunan çocukların puan ortalamalarının birinci sırada bulunan çocukların puan ortalamalarından daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- BAKÖ puanları baba yaşı değişkenine göre incelendiğinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Keyfi-Meşguliyet alt boyutunda ve BAKÖ Toplam Puanında 40 yaş ve üzeri babaların puan ortalamalarının 31-35 yaş arası babaların puan ortalamalarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

- BAKÖ puanları anne öğrenim durumu değişkenine göre incelendiğinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Keyfi-Meşguliyet alt boyutunda, İlgi ve Yakınlık alt boyutunda, BAKÖ Toplam Puanında ilkokul mezunu annelerin puan ortalamalarının lisans mezunu annelerin puan ortalamalarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.
- BAKÖ puanları baba öğrenim durumu değişkenine göre incelendiğinde ‘Keyfi-Meşguliyet alt boyutunda’ anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Ortaokul mezunu babaların puan ortalamalarının lisans mezunu babaların puan ortalamalarından daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- BAKÖ puanları anne çalışma durumu değişkenine göre incelendiğinde, Temel Bakım alt boyutunda anlamlı bir farklılık görülmüştür. Çalışmayan annelerin puan ortalamalarının çalışan annelerin puan ortalamalarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.
- BAKÖ puanları sahip olunan çocuk sayısı değişkenine göre incelendiğinde, Keyfi-Meşguliyet alt boyutunda, İlgi ve Yakınlık alt boyutunda, BAKÖ Toplam Puanında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. İki çocuğa sahip babaların puan ortalamalarının bir çocuğa sahip babaların puan ortalamalarından daha yüksek oldukları saptanmıştır.
- BAKÖ puanları gelir seviyesi değişkenine göre incelendiğinde, Keyfi-Meşguliyet alt boyutunda, Temel Bakım alt boyutunda ve BAKÖ Toplam Puanında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Gelir seviyesi düşük olan ailelerin puan ortalamalarının gelir seviyesi orta, iyi ve yüksek olan ailelerin puan ortalamasından daha yüksek olduğu saptanmıştır.
- SYDD-30 Ölçeği puanları çocuk yaşı değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği, Sosyal Yetkinlik alt boyutunda 5 yaş çocuklarının 4 yaşındaki çocuklara göre daha yüksek puan aldıkları, Kızgınlık ve Saldırganlık alt boyutunda ise 4 yaş çocukların puanlarının 5 yaşındakilere göre daha yüksek çıktığı tespit edilmiştir.

- SYDD-30 Ölçeği Ölçeği puanlarının çocuğun cinsiyetine göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır. Kızgınlık ve Saldırganlık, Anksiyete ve İçer Dönüklük alt boyutlarında erkek çocuklarının puanları kız çocuklarına göre daha yüksek çıkmıştır.
- SYDD-30 Ölçeği puanlarının doğum sıralamasına göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Sosyal Yetkinlik alt boyutunda üçüncü sırada bulunan çocukların puanlarının ikinci ve birinci sırada bulunan çocuklardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Diğer alt boyutlarda ise anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.
- SYDD-30 Ölçeği puanlarının baba öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Anlamlı farklılığın Sosyal Yetkinlik alt boyutunda, Kızgınlık ve Saldırganlık alt boyutunda, Anksiyete ve İçer Dönüklük alt boyutunda olduğu tespit edilmiştir.
- SYDD-30 Ölçeği puanlarının anne çalışma durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır. Sosyal Yetkinlik alt boyutunda çalışmayan annelerin puanlarının çalışan annelerin puanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

6.2. Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlar ışığında ebeveynlere, alanda çalışma yapan uzmanlara ve araştırmacılara aşağıdaki öneriler sunulabilir.

- Bu çalışmada okul öncesi dönem çocuklarının baba katılım düzeyleri ile sosyal yetkinlik ve davranış problemleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu konu, okul dönemi, ergenlik dönemi grubu çocuklarla da yapılarak yaşın etkisi belirlenebilir. Bunun için aynı zamanda boylamsal ve karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir.
-

- Çalışmada elde edilen bulgulara göre gelir seviyesinin çok yüksek olmasıyla çocukların sosyal yetkinlikleri arasında olumsuz bir ilişki tespit edilmiştir. Bu konu ile ilgili daha derinlemesine bilgi sunacak nitel ve karma yöntemlerin kullanıldığı araştırmalar yapılabilir.
- Ebeveynlik stresi, çiftlerin evlilik uyumu, evlilik doyumu, anne depresyonu ve ebeveyn özyeterliliği gibi değişkenlerle baba katılımı ilişkisel olarak çalışılarak, baba katılımını etkileyen ailesel faktörler ortaya çıkarılabilir.
- Çalışmada genç yaşta baba olanların baba katılım düzeyi daha ileriki yaşlarda baba olanlara oranla düşük çıkmıştır. Genç babalara yönelik okullarda daha fazla etkinlik düzenlenebilir.
- Baba katılım düzeyini artırabilmek için gelişmiş ülkelerde zorunlu olarak uygulanan uzun babalık izin sürelerinin Türkiye’de de uygulanabilir olması için kanunlar üzerinde çalışmalar yapılarak babalık izni süresi uzatılabilir.
- Baba katılım programlarının etkililiği artırılarak coğrafi bölge özelliklerine göre etkinlikler düzenlenebilir. Okullardaki baba katılım programlarına, babaların katılmasının önündeki kültürel dezavantajlar böylece giderilmesi sağlanabilir.
- MEB bünyesinde sadece babalara yönelik olarak baba okulları açılabilir. Bu okullar sayesinde çocuk gelişimine dair bilgiler babalara etkinlik olarak sunulabilir. Bu durum babaların çocukları hakkında daha fazla bilgi sahibi olmalarına ve daha ilgili babalık yapabilmelerine yardımcı olabilir.
- Sosyal yetkinlik ve davranış problemleri hakkında, sadece ailelere değil öğretmen ve idarecilere de, bilgilerini taze tutmaları amacıyla hizmetiçi eğitimler sunulabilir. Öğretmenlerdeki bu bilgilerin artırılması ve güncellenmesi, okullardaki Rehberlik servislerinin üzerindeki yükü azaltarak oraları daha işlevsel bir duruma getirebilir.

- Çocuklardaki sosyal yetkinliği artırmak için uygun okul modelleri inşaa edilerek çocukların bu okullarda eğitim almaları sağlanabilir. ‘Piazza’ modelli okullar ÷lkemizde de uygulanabilir.

7. KAYNAKÇA

- Adedokun, O. A. ve Balschweid, M. A. (2008). The mediating effects of self-esteem and delinquency on the relationship between family social capital and adolescents' educational achievement. *The Journal Of Doctoral Research in Education*, 8(1), 2-14.
- Akçınar, B. (2017). Türkiye'de İlgili Babalık ve Belirleyicileri. İstanbul: AÇEV.
- Aksel, Ş., Gün, Z., Irmak, T. Y. ve Cengelci, B. (2007). Migration and psychological status of adolescents in Turkey. *Adolescence*, 42(167).
- Alpaydın, Y. ve Canel, A. N. (2011). Aile eğitimi programı üzerine notlar Amato, P. R. (1994). Father-child relations, mother-child relations, and offspring psychological well-being in early adulthood. *Journal of Marriage and the Family*, 1031-1042.
- Anderson, V. A., Anderson, P., Northam, E., Jacobs, R. ve Catroppa, C. (2001). Development of executive functions through late childhood and adolescence in an Australian sample. *Developmental neuropsychology*, 20(1), 385-406.
- Anselmi, L., Piccinini, C. A., Barros, F. C. ve Lopes, R. S. (2004). Psychosocial determinants of behaviour problems in Brazilian preschool children. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 45(4), 779-788.
- Anthony, L. G., Anthony, B. J., Glanville, D. N., Naiman, D. Q., Waanders, C. ve Shaffer, S. (2005). The relationships between parenting stress, parenting behaviour and preschoolers' social competence and behaviour problems in the classroom. *Infant and Child Development: An International Journal of Research and Practice*, 14(2), 133-154.
- Ayşe, B. A. (Ed.) (2017). *Okul Öncesi Eğitimde Oyun*. Ankara: Hedef CS.
- Barker, G., Contreras, J. M., Heilman, B., Singh, A. K., Verma, R. K. ve Nascimento, M. (2011). Evolving Men. Initial Results from the International Men and Gender Equality Survey (IMAGES). *ICRW*.
- Baruch, G. K. ve Barnett, R. C. (1986). Consequences of fathers' participation in family work: Parents' role strain and well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(5), 983.
- Bender, A., LaRossa, M. M. ve Yasumoto, S. (2012). The historical study of fatherhood: theoretical and methodological considerations1. Fatherhood in Late Modernity: Cultural Images, *Social Practices*, Structural Frames, 37.
- Bhasin, K. (2003). Toplumsal Cinsiyet-Bize Yüklenen Roller, çev. Kader Ay, Kadınlarla Dayanışma Vakfı. İstanbul.

- Bond, L., Butler, H., Thomas, L., Carlin, J., Glover, S., Bowes, G. ve Patton, G. (2007). Social and school connectedness in early secondary school as predictors of late teenage substance use, mental health, and academic outcomes. *Journal of Adolescent Health*, 40(4), 357-e9.
- Bornstein, M. H., Hahn, C. S. ve Haynes, O. M. (2010). Social competence, externalizing, and internalizing behavioral adjustment from early childhood through early adolescence: Developmental cascades. *Development and psychopathology*, 22(4), 717-735.
- Bowey, J. A. (1995). Socioeconomic status differences in preschool phonological sensitivity and first-grade reading achievement. *Journal of educational Psychology*, 87(3), 476-487.
- Boyce, W. T., Essex, M. J., Alkon, A., Goldsmith, H. H., Kraemer, H. C. ve Kupfer, D. J. (2006). Early father involvement moderates biobehavioral susceptibility to mental health problems in middle childhood. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 45(12), 1510-1520.
- Bronfenbrenner, U. (1979). The ecology of human development. *Harvard university press*.
- Bruce, C. ve Fox, G. L. (1999). Accounting for patterns of father involvement: Age of child, father-child coresidence and father role salience. *Sociological Inquiry*, 69, 458-476.
- Cabrera, N. J. ve Bradley, R. H. (2012). Latino fathers and their children. *Child Development Perspectives*, 6(3), 232-238.
- Cabrera, N., Fitzgerald, H. E., Bradley, R. H. ve Roggman, L. (2007). Modeling the dynamics of paternal influences on children over the life course. *Applied Development Science*, 11(4), 185-189.
- Caldera, Y. M. (2004). Paternal Involvement and Infant-Father Attachment: A Q-Set Study. *Fathering: A Journal of Theory, Research & Practice about Men as Fathers*, 2(2). 191-210.
- Carter, A. S., Briggs-Gowan, M. J. ve Davis, N. O. (2004). Assessment of young children's social-emotional development and psychopathology: Recent advances and recommendations for practice. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 45(1), 109-134.
- Chen, X. ve French, D. C. (2008). Children's social competence in cultural context. *Annu. Rev. Psychol.*, 59, 591-616.
- Chen, X., Wang, L. ve DeSouza, A. (2006). Temperament, socioemotional functioning, and peer relationships in Chinese and North American children. *Peer relationships in cultural context*, 123-147.
- Coley, R. L., Lewin-Bizan, S. ve Carrano, J. (2011). Does early paternal parenting promote low-income children's long-term cognitive skills?. *Journal of Family Issues*, 32(11), 1522-1542.
- Cox, M. J. ve Paley, B. (1997). Families as systems. *Annual Review Psychology*, 48, 243-267.

- Culp, R. E., Schadle, S., Robinson, L. ve Culp, A. M. (2000). Relationships among paternal involvement and young children's perceived self-competence and behavioral problems. *Journal of Child and Family Studies*, 9(1), 27-38.
- Çağlar, D. (1981). *Uyumsuz çocuklar ve eğitimi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Çakır, K. ve Şen, E. (2012). Psikolojik doğum sırasına göre adil dünya inancı. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(32), 57-69.
- Çorapçı, F., Aksan, N., Arslan-Yalçın, D. ve Yağmurlu, B. (2010). Okul öncesi dönemde duygusal, davranışsal ve sosyal uyum taraması: Sosyal yetkinlik ve davranış değerlendirme-30 ölçeği. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 17(2), 63-74.
- Çorbacı-Oruç, A. (6). yaş çocuklarında sosyal yeterliliğin, akran ilişkilerinin ve sosyal bilgi işleme sürecinin değerlendirilmesi. Doktora Tezi. Ankara (Danışman: Prof. Dr. Selahaddin Öğülmüş).
- Çubukçu, Z., Gültekin, M. (2006). İlköğretimde öğrencilere kazandırılması gereken sosyal beceriler. *Bilig*, (37), 155-174.
- Day, R. D. ve Padilla-Walker, L. M. (2009). Mother and father connectedness and involvement during early adolescence. *Journal of Family Psychology*, 23(6), 900-904.
- Denham, A., Hatfield, S., Smethurst 1, N., Tan, E. ve Tribe, C. (2006). The effect of social skills interventions in the primary school. *Educational Psychology in Practice*, 22(1), 33-51.
- Dizman, H. (2003). Anne-babası ile yaşayan ve anne yoksunu olan çocukların saldırganlık eğilimlerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara (Danışman: Doç. Dr. Figen Gürsoy).
- Doctoroff, G. L. ve Arnold, D. H. (2004). Parent-rated externalizing behavior in preschoolers: The predictive utility of structured interviews, teacher reports, and classroom observations. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 33(4), 813-818.
- Downer, J., Campos, R., McWayne, C. ve Gartner, T. (2014). Father involvement and children's early learning: A critical review of published empirical work from the past 15 years. In *Family factors and the educational success of children* (pp. 72-113). *Marriage & Family Review*. Routledge.
- Downey, D. B. ve Condon, D. J. (2004). Playing well with others in kindergarten: The benefit of siblings at home. *Journal of Marriage and Family*, 66(2), 333-350.
- Dufrene, B. A., Doggett, R. A., Henington, C. ve Watson, T. S. (2007). Functional assessment and intervention for disruptive classroom behaviors in preschool and head start classrooms. *Journal of Behavioral Education*, 16(4), 368-388.
- Dunlop, R., Burns, A. ve Bermingham, S. (2001). Parent-child relations and adolescent self-image following divorce: A 10 year study. *Journal of Youth and Adolescence*, 30(2), 117-134.

- Duursma, E., Pan, B. A. ve Raikes, H. (2008). Predictors and outcomes of low-income fathers' reading with their toddlers. *Early Childhood Research Quarterly*, 23(3), 351-365.
- Eagly, A. H. ve Steffer, V. J. (1984). Gender stereotypes stem from the distribution of women and men into social roles. *Journal of Personality and Social Psychology*, 46(4), 735-754. Eiduson, B. T. ve Alexander, J. W. (1978). The role of children in alternative family styles. *Journal of Social Issues*, 34(2), 149-167.
- Erbaş, D. (2002). Problem davranışların azaltılmasında olumlu davranışsal destek planı hazırlama. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 3(02).
- Esin, İ. S. ve Dursun, O. B. (2014). Okullarda görülen sorun davranışlar ve okul ruh sağlığı uygulamaları: bir gözden geçirme. *Sakarya Tıp Dergisi*, 4(1), 1-9.
- Fabiano, G. A., Pelham, W. E., Majumdar, A., Evans, S. W., Manos, M. J., Caserta, D. ve Carter, R. L. (2013, April). Elementary and middle school teacher perceptions of attention-deficit/hyperactivity disorder prevalence. *Child & Youth Care Forum* (Vol. 42, No. 2, pp. 87-99). Springer US.
- Fagan, J. ve Barnett, M. (2003). The relationship between maternal gatekeeping, paternal competence, mothers' attitudes about the father role, and father involvement. *Journal of family issues*, 24(8), 1020-1043.
- Fagan, J. ve Iglesias, A. (1999). Father involvement program effects on fathers, father figures, and their Head Start children: A quasi-experimental study. *Early Childhood Research Quarterly*, 14(2), 243-269.
- Flouri, E. ve Buchanan, A. (2004). Early father's and mother's involvement and child's later educational outcomes. *British Journal of Educational Psychology*, 74(2), 141-153.
- Gracia, P. (2014). Fathers' child care involvement and children's age in Spain: A time use study on differences by education and mothers' employment. *European Sociological Review*, 30(2), 137-150.
- Grossmann, K., Grossmann, K. E., Fremmer-Bombik, E., Kindler, H., Scheuerer-Englisch, H. ve Zimmermann, A. P. (2002). The uniqueness of the child-father attachment relationship: Fathers' sensitive and challenging play as a pivotal variable in a 16-year longitudinal study. *Social development*, 11(3), 301-337.
- Gültekin Akduman, G., Günindi, Y. ve Türkoğlu, D. (2015). Okul Öncesi Dönem Çocukların Sosyal Beceri Düzeyleri İle Davranış Problemleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Journal of International Social Research*, 8(37).
- Halle, T. (1999). The meaning of father involvement for children. *Child trends*.
- Hamlett, T. (2007). A content analysis of aggression in television programs for preschoolers Doctoral dissertation. (Adviser: Dr. Ronald Fannin, Major Proffesor).
- Hastings, P. D., Utendale, W. T., & Sullivan, C. (2007). The socialization of prosocial development. *Handbook of socialization: Theory and research*, 638-664.
- Hoffman, J. (2011). Father factors: What social science research tells us about fathers and how to work with them. *Father Involved Research Alliance*.

- Işıkoğlu, N. ve İvrendi, A. (2008). Anne ve babaların oyuna katılımı. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (24), 47-57.
- İvrendi, A. ve Isikoglu, N. (2010). A Turkish view on fathers' involvement in children's play. *Early Childhood Education Journal*, 37(6), 519-526.
- Izci, B. ve Jones, I. (2018). An exploratory study of Turkish fathers' involvement in the lives of their preschool aged children. *Early Years*, 1-14.
- Jia, R., Kotila, L. E. ve Schoppe-Sullivan, S. J. (2012). Transactional relations between father involvement and preschoolers' socioemotional adjustment. *Journal of Family Psychology*, 26(6), 848.
- Kabasakal, Z. ve Çelik, N. (2010). Sosyal beceri eğitiminin ilköğretim öğrencilerinin sosyal uyum düzeylerine etkisi. *İlköğretim Online*, 9(1).
- Kapıkıran, N. A., İvrendi, A. B. ve Adak, A. (2006). Okul Öncesi Çocuklarında Sosyal Beceri: Durum Saptaması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(19), 19-27.
- Karakaş, H. (2014) Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Öğrenci Babalarının Aile Katılım Çalışmalarına Katılım Düzeylerinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Sivas. (Danışman: Doç. Dr. Tuncay Dilci).
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar-ilkeler-teknikler*. Nobel. İstanbul
- Kılıç, K. M. ve Aytar, F. A. G. (2017). Erken çocuklukta sosyal becerilere sosyal beceri eğitiminin etkisi, sosyal becerilerle mizaç arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim*, 42(191).
- Kimel, M. S. (2013). Homofobi olarak erkeklik: Toplumsal cinsiyet kimliğinin inşasında korku, utanç ve sessizlik. Çev. Mehmet Bozok), *Fe Dergi*, 5(2), 92-107.
- Kocayörük, E. (2016). Ergen gelişiminde aile işlevleri ve baba katılımı. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(33).
- Koçyiğit, S., Yılmaz, E. ve Sezer, T. (2015). 60-72 Aylık Çocukların Sosyal Yetkinlik Ve Duygu Düzenleme Becerileri İle Oyun Beceriler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 209-218.
- Kuzucu, Y. ve Özdemir, Y. (2013). Ergen ruh sağlığının anne ve baba katılımı açısından yordanması. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 38(168).
- Ladd, G. W., Buhs, E. S. ve Seid, M. (2000). Children's initial sentiments about kindergarten: Is school liking an antecedent of early classroom participation and achievement?. *Merrill-Palmer Quarterly* (1982-), 255-279.
- LaFreniere, P. J. ve Dumas, J. E. (1996). Social competence and behavior evaluation in children ages 3 to 6 years: The short form (SCBE-30). *Psychological assessment*, 8(4), 369.
- La Paro, K. M. ve Pianta, R. C. (2000). Predicting children's competence in the early school years: A meta-analytic review. *Review of educational research*, 70(4), 443-484.
- Lamb, M. E., Pleck, J. H., Charnov, E. L. ve Levine, J. A. (1985). Paternal behavior in humans. *American zoologist*, 883-894.

- Lamb, M. E. (1977). Father-infant and mother-infant interaction in the first year of life. *Child development*, 167-181.
- Lamb, M. E., Pleck, J. H., Charnov, E. L. ve Levine, J. A. (1987). A biosocial perspective on paternal behavior and involvement. *Parenting across the life span: Biosocial dimensions*, 111-142.
- Lamb, M. E. (2000). The history of research on father involvement: An overview. *Marriage & Family Review*, 29(2-3), 23-42.
- Lamb, M. E. (2010). How do fathers influence children's development? Let me count the ways. *The role of the father in child development, Book*, 1-27.
- Landry, S. H., Swank, P., Stuebing, K., Prasad, M. ve Ewing-Cobbs, L. (2004). Social competence in young children with inflicted traumatic brain injury. *Developmental neuropsychology*, 26(3), 707-733.
- Leman, K. (2009). *The birth order book: Why you are the way you are?*. Revell.
- Li, L. W. ve Seltzer, M. M. (2005). Relationship quality with parent, daughter role salience, and self-esteem of daughter caregivers. *Marriage & family review*, 37(1-2), 63-82.
- Liu, J. (2004). Childhood externalizing behavior: theory and implications. *Journal of child and adolescent psychiatric nursing*, 17(3), 93-103.
- Manion, J. (1977). A study of fathers and infant caretaking. *Birth*, 4(4), 174-179.
- Marshall, D. B., English, D. J. ve Stewart, A. J. (2001). The effect of fathers or father figures on child behavioral problems in families referred to child protective services. *Child maltreatment*, 6(4), 290-299.
- McBride, B. A. (1990). The effects of a parent education/play group program on father involvement in child rearing. *Family relations*, 250-256.
- McBride, B. A., Brown, G. L., Bost, K. K., Shin, N., Vaughn, B. ve Korth, B. (2005). Paternal identity, maternal gatekeeping, and father involvement. *Family relations*, 54(3), 360-372.
- McHale, S. M. ve Huston, T. L. (1984). Men and women as parents: Sex role orientations, employment, and parental roles with infants. *Child development*, 1349-1361.
- Mercan, Z. ve Şahin, F. T. (2017) Babalık Rolü ve Babalık Rolü Algısı. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 1-10.
- Miller, P. A. ve Eisenberg, N. (1988). The relation of empathy to aggressive and externalizing/antisocial behavior. *Psychological bulletin*, 103(3), 324.
- Mulder, S. (2008). The domains that influence the development of social competence in children: A literature review. *American Psychological Association*, 5.th edition.
- Notaro, P. C. ve Volling, B. L. (1999). Parental responsiveness and infant-parent attachment: A replication study with fathers and mothers. *Infant Behavior and Development*, 22(3), 345-352.

- Nugent, J. K. (1991). Cultural and psychological influences on the father's role in infant development. *Journal of Marriage and the Family*, 475-485.
- Ogelman, H. G. ve Topaloğlu, Z. Ç. (2014). 4-5 yaş çocuklarının sosyal yetkinlik, saldırganlık, kaygı düzeyleri ile anne-babalarının ebeveyn özyeterliği algısı arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Owens, E. B., ve Shaw, D. S. (2003). Predicting growth curves of externalizing behavior across the preschool years. *Journal of abnormal child psychology*, 31(6), 575-590.
- Teitler, J. O. (2001). Father involvement, child health and maternal health behavior. *Children and Youth Services Review*, 23(4-5), 403-425.
- Öğüt, Ü. (1998). Father involvement with respect to the age and gender of preschool children and the employment status of the mother in a sample of upper and middle socio-economic status Turkish fathers. Yüksek lisans tezi, İstanbul. (Danışman: Doç. Dr. Sevda Bekman)
- Öngider, N. (2013). Anne-Baba ile Okul Öncesi Çocuk Arasındaki İlişki. *Current Approaches in Psychiatry/Psikiyatride Guncel Yaklasimler*, 5(4).
- Özbey, S., Alisinanoğlu, F. (2009). A study on problem behavior of 60-72 months children who attending public early childhood education institution. *The Journal of International Social Research*, 2(6), 493-517.
- Özer, M. ve Biçerli, K. (2003). Türkiye'de kadın işgücünün panel veri analizi. *Sosyal Bilimler Dergisi. Syf. 55-85*
- Özgündüz, Ö. (2016). Baba katılımı eğitim programının baba katılımına ve okul öncesi çocukların sosyal becerilerine etkisinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Konya (Danışman: Doç. Dr. Susran Eroğlu).
- Öztop, H. (1994). Anne ve Babaların Ebeveyn Eğitime İlişkin Bilgi İhtiyacının Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara (Danışman: Dr. Öğr. Ü. Muhteşem Telsiz).
- Özyürek, A., (2015). Okul Öncesi Çocukların Sosyal Beceri Düzeyleri İle Anne Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 45(206), 106-120.
- Pancsofar, N. ve Vernon-Feagans, L. (2006). Mother and father language input to young children: Contributions to later language development. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 27(6), 571-587.
- Pedersen, F. A., Rubenstein, J. L. ve Yarrow, L. J. (1979). Infant development in father-absent families. *The Journal of Genetic Psychology*, 135(1), 51-61.
- Pekel-Uludağlı, N. (2017). Baba katılımında etkili faktörler ve baba katılımının baba, anne ve çocuk açısından yararları. *Türk Psikoloji Yazıları*, 20(39), 70-88.
- Pontes, C. M., Osório, M. M. ve Alexandrino, A. C. (2009). Building a place for the father as an ally for breast feeding. *Midwifery*, 25(2), 195-202.
- Power, T. J., Tresco, K. E. ve Cassano, M. C. (2009). School-based interventions for students with attention-deficit/hyperactivity disorder. *Current psychiatry reports*, 11(5), 407-414.

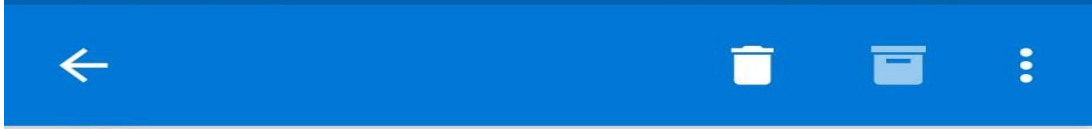
- Riggs, N. R., Jahromi, L. B., Razza, R. P., Dillworth-Bart, J. E. ve Mueller, U. (2006). Executive function and the promotion of social-emotional competence. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 27(4), 300-309.
- Rose-Krasnor, L. (1997). The nature of social competence: A theoretical review. *Journal of Social Development-Wiley Online Library* 6(1), 111-135.
- Rosenberg, J. ve Wilcox, W. B. (2006). The importance of fathers in the healthy development of children. US Department Health and Human Services, Administration for Children and Families, Administration on Children, Youth and Families, Children's Bureau, Office of Child Abuse and Neglect.
- Rossi, A. S. (1984). Gender and parenthood. *American Sociological Review*, 1-19.
- Rubin, K. H., Bukowski, W. M. ve Parker, J. G. (1998). Peer interactions, relationships, and groups. *Handbook of child psychology*.
- Ruti, L., van der Gagg Nikki, G. M., Michael, K. ve Gary, B. (2015). State of the World's Fathers: A MenCare Advocacy Publication.
- Saleh, M. F., ve Hilton, J. M. (2011). A comparison of the paternal involvement of low-income fathers in four developmental stages: Adolescence, young adult, adult, and midlife. *The Family Journal*, 19(1), 47-55.
- Saltalı, N. D. ve Arslan, E. (2012). Ebeveyn Tutumlarının Anasınıfına Devam Eden Çocukların Sosyal Yetkinlik Ve İçe Dönüklük Davranışını Yordaması. *İlköğretim Online*, 11(3).
- Santos, A. J., Vaughn, B. E. ve Bost, K. K. (2008). Specifying social structures in preschool classrooms: Descriptive and functional distinctions between affiliative subgroups. *Acta Ethologica*, 11(2), 101-113.
- Sayal, B. (2017). Anne babaların erken dönem uyumsuz şemalarının çocuk davranış sorunları ile ilişkisinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul
- Seven, S. (2018). *Çocuk ruh sağlığı*. Pegem Atıf İndeksi, 001-208.
- Seven, S. (6). yaş çocuklarının sosyal beceri düzeyleri ile bağlanma durumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Doktora Tezi. Ankara. (Danışman:Doç. Dr. Abide Güngör Aytar).
- Seven, S. (2007). Ailesel faktörlerin altı yaş çocuklarının sosyal davranış problemlerine etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 13(3), 477-499.
- Sımsıkı, H. ve Şendil, G. (2014). Baba Katılım Ölçeği'nin (Bakö) Geliştirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(49), 104-123.
- Singelis, T. M., Triandis, H. C., Bhawuk, D. P. ve Gelfand, M. J. (1995). Horizontal and vertical dimensions of individualism and collectivism: A theoretical and measurement refinement. *Cross-cultural research*, 29(3), 240-275.
- Slaski, M. ve Cartwright, S. (2002). Health, performance and emotional intelligence: An exploratory study of retail managers. Stress and Health: *Journal of the International Society for the Investigation of Stress*, 18(2), 63-68.

- Stacks, A. M. ve Goff, J. (2006). Family correlates of internalizing and externalizing behavior among boys and girls enrolled in Head Start. *Early Child Development and Care*, 176(1), 67-85.
- Şahin, D., (2018). Okul dönemi 3, 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin bilgisayar oyun bağımlılıkları ile davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Karabük
- Şahin, F. T., Coşgun, A. A., Kılıç, Z. N. A. (2017). Babaların çocuklarıyla vakit geçirme durumlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37(1).
- Şahin, H. ve Demiriz, S. (2014). Beş altı yaşında çocuğu olan babaların, babalık rolünü algılamaları ile aile katılım çalışmalarını gerçekleştirmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 18, 273-294.
- Şahin, F. T. ve Özbey, S. (2009). Okul öncesi eğitim programlarında uygulanan aile katılım çalışmalarında baba katılımının yeri ve önemi. *Toplum ve Aile Dergisi*, 30.
- Taşkın, A. G. N. (2011). Çocukların gelişiminde katkıları unutulmuşlar: Babalar. *Eğitime Bakış Dergisi*, 7.
- Tamis-LeMonda, C. S., Way, N., Hughes, D., Yoshikawa, H., Kalman, R. K. ve Niwa, E. Y. (2008). Parents' goals for children: The dynamic coexistence of individualism and collectivism in cultures and individuals. *Journal of Social Development-Wiley Online Library*, 17(1), 183-209.
- Tezel Şahin, F. (2007). Sosyal değişim sürecinde değişen baba rolü. In International congress of Asian and North African studies. ICANAS (Vol. 38).
- Thornton, A. (1989). Changing attitudes toward family issues in the United States. *Journal of Marriage and the Family*, 873-893.
- Torres, N., Verissimo, M., Monteiro, L., Ribeiro, O. ve Santos, A. J. (2014). Domains of father involvement, social competence and problem behavior in preschool children. *Journal of Family Studies*, 20(3), 188-203.
- Ummanel, A. (2007). Okul öncesi çocuklarda akran kabulünün çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Master Thesis, Ankara (Danışman: Doç. Dr. Emine Gül Kapıcı).
- Ural, O., Güven, G., Sezer, T., Azkeskin, K. E. ve Yılmaz, E. (2015). Okul öncesi dönemdeki çocukların bağlanma biçimleri ile sosyal yetkinlik ve duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 2.
- Usta, S. Y. (2014). Okul Öncesi Dönem Çocuklarda Davranış Problemlerinin Anne-Çocuk ve Öğretmen-Çocuk İlişkileri Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara (Danışman: Dr. Öğr. Ü. Arif Yılmaz).
- Ünlü, Ş. (2010). Being fathered and being a father: Examination of the general pattern of Turkish fathers' and their own fathers' involvement level for children between the ages of 0-8. Master Thesis. Middle East Technical University, Ankara.(Danışman: Dr. Refika Olğan)

- Ünüvar, P. (2008). Babaların 3-6 yaş grubu çocuklarıyla geçirdikleri zamanın niteliğini belirleme ve geliştirme. Doktora Tezi. Konya.(Danışman: Prof Dr. Nuray Senemoğlu)
- Warwick, I., Aggleton, P., Chase, E., Schagen, S., Blenkinsop, S., Schagen, I., Eggers, M. (2005). Evaluating healthy schools: perceptions of impact among school-based respondents. *Health Education Research*, 20(6), 697-708.
- Wilson, KR, ve Prior, MR (2011). Baba katılımı ve çocuğun mutluluğu. *Çocuk ve Çocuk Sağlığı Dergisi* , 47 (7), 405-407.
- Yaralı, K. T., ve Özkan, H. K. (2016). Çocukların (60-72 Aylık) Sosyal Problem Çözme Becerileri İle Sosyal Yetkinlik ve Davranış Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Turkish Journal of Social Research/Turkiye Sosyal Arastirmalar Dergisi*, 20(2).
- Yeung, W. J., Sandberg, J. F., Davis-Kean, P. E., Hofferth, S. L. (2001). Children's time with fathers in intact families. *Journal of Marriage and Family*, 63(1), 136-154.
- Yörükoğlu, A. (1998). *Çocuk ruh sağlığı*. İstanbul: Özgür.
- Zeybekoğlu, Ö. (2013). Günümüzde erkeklerin gözünden babalık ve aile. *Mediterranean Journal of Humanities*, 3(2), 297-328.
- Zia, A., Malik, A. A., Ali, S. M. (2015). Father and daughter relationship and its impact on daughter's self-esteem and academic achievement. *Academic journal of interdisciplinary studies*, 4(1), 311.
- https://www.academia.edu/37156403/T%C3%9CRK%C4%B0YEDE_BABALAR_%C3%87OCUK_BAKAMIYOR (Erişim tarihi 17.03.2019)

8. EKLER

EK-1 SYDD-30 Ölçeği Uygulayıcı İzni

 feyza.corapci 04.03.2018
Mücahit Yuvacı

 corapci_COGEPDER.pdf PDF - 236 KB **SYDD-30.pdf** PDF - 126 KB

 2 ek (362 KB)

Merhaba Mücahit,
'Sosyal yetkinlik ve davranış değerlendirme'
ölçeğini çalışmada
kullanman üzere Ekte yolluyorum.

Başarılar,

--
Feyza Corapci, Ph.D.
Department of Psychology
Bogazici University, Istanbul-Turkey

  Yanıtla

EK-2 BAKÖ Uygulayıcı İzni

Ynt: BABA KATILIM ÖLÇEĞİ

HK Hilal Karabulut Mücahit Yuvacı 02.03.2018

 Baba Katilim Olcegi (BAKO) Litera...
PDF - 122 KB

 Bab:
PDF

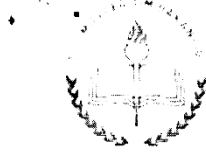
📎 3 ek (0,91 MB)

Merhabalar,
Ölçeğimizi çalışmanızda kullanabilirsiniz. Ekte ölçekle ilgili bilgileri gönderiyorum. İyi çalışmalar dilerim.

Araş. Gör. Dr. Hilal KARABULUT
Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü
Gelişim Psikolojisi Anabilim Dalı

← ▾ Yanıtla

EK-3 Karabük Valiliği Araştırma İzni

T.C.
KARABÜK VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 44653020-605.01-E.18453111
Konu :Mücahit YUVACI' nın Araştırma İzni

05/10/2018

KARABÜK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Genel Sekreterlik)

İlgi: a) 17.09.2018 tarihli ve 4876 sayılı yazımız.
b) 28.09.2018 tarihli ve 17797574 tarihli Valilik Onayı.

Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Mücahit YUVACI "Baba Katılımının Çocukların Sosyal Yetkinlik ve Davranış Sorunları Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi" konulu araştırma çalışmasını ilimizde bulunan anaokullarındaki öğrencilere uygulamak istemektedir. Araştırma çalışmaları ilgi (b) Valilik Makamının onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi, ilgililere tebliğini, araştırma çalışmalarının, eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmamak kaydıyla okul müdürlüklerinin sorumluluğunda gönüllülük esasına göre uygulanması, uygulamalarda sadece mühürlü anket sorularının kullanılması, araştırma sonucu düzenlenecek özet raporun araştırmaların tamamlanmasından sonra en geç iki hafta içerisinde müdürlüğümüze gönderilmesinin sağlanmasını rica ederim.

Abdulhalim CAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:
1-Yazı (14 sayfa)
2-Valilik Onayı (1 sayfa)

Etgenekon Mahallesi Atatürk Bulvarı No:6 Merkez KARABÜK
Telefon No: (0 370) 412 22 80 Fax No: (0 370) 424 23 33
-Posta İstatistik 78/siz.meb.gov.tr İnternet Adresi: _____

Bilgi için: NURAY BUDUR
Unvan : Memur
Telefon No: (0 370) 412 22 80-5132

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 495e-1ea2-3a42-9d86-f5e4 kodu ile teyit edilebilir.

EK-4 Etik Kurul İzni

T.C.
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL ve BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU
KARARLARI

Ek-4

TOPLANTI TARİHİ: 05.04.2018
TOPLANTI NO : 2018/04

Karabük Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu toplanmış ve aşağıdaki kararı almıştır.

Karar 6:

29.03.2018 tarih ve 542880 sayılı Dr. Öğr. Üyesi Özlem GÖZÜN KAHRAMAN'ın dilekçesi ve eki görüldü.

Üniversitemiz Sağlık Bilimleri Enstitüsü öğrencisi Mücahit YILMAZ'ın hazırlamakta olduğu "Baba Katılımının Çocukların Sosyal Yetkinlik ve Davranış Sorunları Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi" konulu çalışmasını uygulamak üzere ekte sunulan anket çalışmasının etik kurallara uygunluğu oy birliği ile kabul edilmiştir.

05.04.2018
ASLI GİBİDİR

Prof. Dr. Zeki TEKİN

Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurul Başkanı

Kalp ve damar hastalıklarından korunmak için sağlıklı beslenmeye özen gösteriniz.

EK-5 Kişisel Bilgi Formu

Değerli Babamız;

Bu çalışma, baba katılımı ile sosyal yetkinlik ve davranış değerlendirmesi arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılmaktadır. Sizden beklenen, verilen ifadelerden size en uygun olanı (x) işareti koyarak işaretlemenizdir. **Lütfen tüm ifadelere cevap veriniz, boş madde bırakmayınız.** Katılımınızdan dolayı teşekkür ederiz.

1.Çocuğunuzun Yaşı:

2.Çocuğunuzun Cinsiyeti: Kız() Erkek()

3.Çocuğunuz Ailenin Kaçınıcı Çocuğu? :

4.Anne Yaşı: 20-25 yaş () 26-30 yaş() 31-35 yaş()

36-40 yaş() 40 yaş ve üzeri()

5.Baba Yaşı: 20-25 yaş () 26-30 yaş() 31-35 yaş()

36-40 yaş() 40 yaş ve üzeri()

6.Anne öğrenim durumu: Okur-yazar değil () İlkokul () Ortaokul ()

Lise () Önlisans () Lisans () Lisansüstü ()

7.Baba öğrenim durumu: Okur-yazar değil () İlkokul () Ortaokul ()

Lise () Önlisans () Lisans () Lisansüstü ()

8.Anne çalışma durumu: Çalışıyor () Çalışmıyor ()

9.Baba çalışma durumu: Çalışıyor () Çalışmıyor ()

10.Sahip olunan çocuk sayısı: 1 çocuk(), 2 çocuk(), 3 çocuk(), 4 ve üzeri ()

11.Gelir seviyeniz: Düşük (), Orta (), İyi (), Çok iyi ()

12. Anne-baba birliktelik durumu: Evli () Boşanmış ()

Eşini kaybetmiş () Yeniden evlenmiş ()

EK-6 BAKÖ Formu

BABA KATILIM ÖLÇEĞİ (BAKÖ)-(Örnek maddeler)

Aşağıda çocuğunuzla ilişkileriniz hakkında cümleler verilmiştir. Sizden istediğimiz her cümlenin size ne kadar uyduğunu yandaki kutucuklardan birini işaretleyerek belirtmenizdir.

		Her zaman böyledir	Çoğu zaman böyledir	Bazen böyledir	Nadiren böyledir	Hiç böyle değildir
1	Çocuğumla hareketli oyunlar (kovalamaca, saklambaç, güreş vb.) oynarım.					
3	Çocuğuma kitap okurum.					
5	Çocuğumla birlikte spor yaparım.					
7	Çocuğumu sinemaya götürürüm.					
14	Çocuğumu parka götürürüm.					
23	Çocuğumu dışarıda gezdiririm.					
27	Çocuğuma sarılırım.					
30	Çocuğum sıkıntılı olduğu zaman onu rahatlatmaya çalışırım.					
34	Çocuğumu öperim.					
37	Çocuğumu tiyatroya götürürüm.					

EK-7 SYDD-30 Ölçeği Formu

Çocuğun adı:.....
adı:.....

Öğretmenin

Anaokulunun adı:.....

Tarih:.....

Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirmesi-(Örnek Maddeler)

Aşağıdaki listede bir çocuğun duygusal durumu ve davranışları ile ilgili ifadeler yer almaktadır. Verilen numaralandırma sistemini göz önünde bulundurarak ifadelerdeki davranışları anketi doldurduğunuz çocukta ne kadar sıklıkla gözlemlediğinizi işaretleyiniz:

Bu davranışı;

(1) Hiçbir ZAMAN, (2 veya 3) BAZEN, (4 veya 5) SIK SIK, (6) HER ZAMAN gözlemliyorum.

1.Yüz ifadesi duygularını belli etmez.	1	2	3	4	5	6
5.Huysuzdur, çabuk kızıp öfkelenir.	1	2	3	4	5	6
8.Üzgün, mutsuz ya da depresiftir.	1	2	3	4	5	6
13.Anlaşmazlıklara çözüm yolları arar.	1	2	3	4	5	6
15.Diğer çocukların görüşlerini dikkate alır.	1	2	3	4	5	6
18.Diğer çocuklarla anlaşmazlığa düşer.	1	2	3	4	5	6
19.Yorgundur.	1	2	3	4	5	6
26.Endişeye kapılır.	1	2	3	4	5	6
27.Akla yatan açıklamalar yapıldığında uzlaşıya varır.	1	2	3	4	5	6
30.Kendi başarılarından memnuniyet duyar.	1	2	3	4	5	6

ÖZGEÇMİŞ

Mücahit YUVACI, 1989 yılı ve Sivas/Merkez doğumludur. İlk, orta ve lise öğrenimine Sivas'ta tamamladıktan sonra 2008 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümüne hak kazandı. 2012 yılında aynı bölümden mezun olarak MEB bünyesinde Bitlis İli Güroymak İlçesinde Yayladere Mahallesi 23 Nisan İlkokulunda 3 yıl görev yaptı. Bu 3 yılın 1 yılında da idarecilik görevini yerine getirdi. Daha sonra Güroymak Mutlu Anaokulunda 1 yıl öğretmenlik yaparak 2016 yılı Haziran ayında Kocaeli ili Çayırova İlçesi Mevlana İlkokuluna Okul Öncesi Öğretmeni olarak tayin oldu. 2016 Kasım ayında Karabük Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'nda Çocuk Gelişimi Bölümü'nde Öğretim Görevlisi olarak göreve başladı. 2017 Ocak Ayı itibariyle Karabük Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Uygulama Merkezi Müdürlüğü görevi de kendisine tevdi edildi. Şuanda KBÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü'nde Öğretim Görevlisi olarak görev yapmaktadır. Evli ve bir kız bir erkek babasıdır.